

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja restaureerimise osakond

Kristo Kooskora

**HISTORITSISMIAJASTU PUITARHITEKTUURI
ILLUSTREERITUD TERMINID JA IDEE NENDE
DIGITAALSEST VORMISTAMISEST**

BAKALAUREUSETÖÖ

Juhendaja Phd Anneli Randla

Tallinn 2010

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud bakalaureusetöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

„ ” 2010. a.

.....
üliõpilase allkiri

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele :

„ ” 2010.a.

.....
juhendaja allkiri

Kaitsmine toimub Eesti Kunstiakadeemia Kunstikultuuri teaduskonna Muinsuskaitse ja restaureerimise osakonna nõukogu koosolekul 16. detsembril 2010. aastal.

Kaitstud hindele:

.....
„ ” 2010. a.

.....

Sisukord

1. Sissejuhatus	
1.1. Teemavalik ja selle põhjendus.....	4
1.2. Töö eesmärk ja probleemipüstitus.....	5
1.3. Töö ülesehitus.....	6
2. Historiograafiline ülevaade	
2.1. Historiograafiline uurimus.....	7
2.2. Historiograafilise uurimuse analüüs ja tulemused.....	10
3. Idee arhitektuuriterminite digitaalsest vormistamisest	15
4. Baeri maja.....	21
4.1. Tartu järelklassitsismi traditsiooni visa ja vastupidav kandja.....	22
4.2. Hoone tehnoloogiline ja arhitektuuriajalooline omapära.....	24
4.3. Sõnum.....	25
5. Pantelejevi villa.....	28
5.1. Puitpitsvillade tuhmuv kroonijuveel.....	29
5.2. Hoone tehnoloogiline ja arhitektuuriajalooline omapära.....	32
5.3. Sõnum.....	33
6. Lenderi maja.....	39
6.1. Inetud kastikesed ja küünid.....	40
6.2. Hoonetüübi tehnoloogiline ja arhitektuuriajalooline omapära.....	42
6.3. Sõnum.....	44
7. Kokkuvõte.....	47
Kasutatud materjalid	48
LISAD	49
LISA 1. Analüüsitud ehitus- ja arhitektuurialaste väljaannete loetelu.....	51
LISA 2. Baeri maja terminid.....	71
LISA 3. Pantelejevi villa terminid.....	82
LISA 4. Lenderi maja terminid	87
LISA 5. CD	
<i>Summary</i>	98

Sissejuhatus

1.1. Teemavalik ja selle põhjendus

Minu lõputöö teema on „Historitsismiajastu puitarhitektuuri illustreeritud terminid ja idee nende digitaalsest vormistamisest.“ Spetsiifiline huvi arhitektuurialaseid termineid struktureerida ja illustreerida tekkis mul erialaõppe päris esimestel nädalatel mõõdistuspraktikal Sutlemas (ill 1). Seal on üpris tagasihoidlik mõisakompleks, mille ringtee keskmesse on nõukogude perioodil rajatud ilmetu korterelamu. Mitte just detailiderohke peahoone oma viltu vajunud seinte, pragude ja lagunenenud stukkdekooriga aga inspireeris. Matsakas hoonekehand lõi kujutluspilte sajanditetagusest elust. Romantilist fassaadi paberile kandes tabas mind aga ebamugav teadmatus mitmetest hooneosadest ja kohe ka tungiv vajadus neid tuvastada. See aga osutus oodatust keerulisemaks. Vastavate materjalide hulk oli siis ja on siiani üpris kasin. Mõneti leevendas olukorda teisel semestril alanud arhitektuuri terminoloogia loeng. Materjalinappust aga ei ammendanud seegi. Nii otsustasingi lõputöö teemaks valida ühe spetsiifilise perioodi puitarhitektuurist, et seda valgustusajastu vaimus ja entsüklopedistide eeskujul detailideni dokumenteerida, illustreerida ja formuleerida. Sellest peab kasu olema eeskätt kõikidele tulevastele üliõpilastele, kes akadeemia esimestel nädalatel sarnaselt mulle ja minu kursusekaaslastele mõõdistuspraktikale sõidavad, aga ka kõigile teistele. Selline on mõtteline tervik, mida taotlen, ja teemavalikuni jõudmine.

1. Mõõdistuspraktika Sutlema mõisas 2008 aasta sügisel.

1.2. Töö eesmärk ja probleempüstitus

Teadaolevalt puudub hetkel eestikeelne arhitektuuri- ja ehitustermineid seletav ning illustreeriv terviklik väljaanne või leksikon. Et selles veenduda ja valdkonnas paremini orienteeruda, tutvusin esmalt Liisi Laueri kaitstud magistritööga „Dekoori loomise eeskujud ja tüpologia Eesti historitsistlikus puitarhitektuuris”. Puidustiilist aina suuremasse vaimusse sattununa otsustasin jätkata pragmaatiliselt. Sirvisin läbi kõik arhitektuuri- ja ehitustermineid käsitlevad või illustreerivad eestikeelsed väljaanded. Selleks teostasin nn historiograafilise ülevaate, mille tulemused ja analüüs moodustavad minu lõputöö esimese osa. Ülevaate tegemisel oli suureks abiks 13. raamatukogu ühendav e-kataloogi Ester, mille abil sain enamiku erialakirjanduse asukohtadest ja viidetest. Suur osa väljaannetest asus vastavalt Eesti Rahvusraamatukogus, Tallinna Keskraamatukogus ja TÜ Akadeemilises raamatukogus. Et sedavõrd mahukat historiograafilist andmehulka kirjeldada, koostasid nn väärtuste skaala, millega väljaannete eesmärgipärasust hindasin. Uurimuse tulemusena kõrgeima hinnangu pälvinud väljaannetest teen ka lühiülevaated.

Lõputöö teises osas visualiseerin ja struktureerin tinglikult internetipõhise andmekeskonna, kuhu kõiki tuvastatud arhitektuuri- ja ehitustermineid oleks mugav salvestada. Idee sellisest keskkonnast kehastab olulist ja kandvat rolli lõputöös.

Idee kirjeldusele järgneb kolme arhitektuuriajaloolise objekti spetsiifiline käsitlus. Kirjeldades valitud ehitiste stiililisi ja ehitustehnilisi tagamaid, loon kandepinna nende detailide formuleerimise metoodikale. Et just külluslikult dekoreeritud historitsismiajastu puitarhitektuuri kirjeldamiseks napib sõnavara, langes valik 19. sajandi lõpukümnendite ja 20. sajandi alguskümnendite ehituskunsti kasuks. Kõik kolme välja valitud objekti esindavad oma ajastule tüüpilist ehituslaadi. Käsitletavad objektid on järgmised:

1. Klassitsistlik puitelamu Tartus Veski tänaval, tuntud kui Baeri maja (1860–1861)
2. Šveitsi stiilis Pantelejevi villa Narva-Jõesuus (19. saj lõpp)
3. Lenderi maja hoonetüüp (20. saj alguskümnendid)

Kui kindlat stiili esindavate objektide puhul kavatsen formuleerida ja illustreerida üksnes konkreetse hoone osasid, siis Lenderi hoonetüübi kirjeldamisel lähenen pisut laiemalt. Eesmärgiks on võimalikult lai hoonetüübi detailide loetelu, sh sagedasemad juurdeehitused ehk erinevad hoonemahud. Kõigi kolme objekti kohta koostan tabeli, kus alfabeetiliselt

järjestatuna on võimalikult suur hulk tuvastatud termineid eksterjööris (võimalusel ka interjööris). Lisaks terminite tabelitele leiab vasteid hoone detailidele ka käsitluste illustratiivsest osast. Iga objekti illustratsioonid on erinevad, sest lähtuvad otseselt hoone arhitektuuriajaloolisest eripärast. Kuna valitud objektid on 19. sajandi teise poole ja 20 sajandi alguse puitarhitektuuri säravamatest näidetest, siis on need joonised (illustratsioonid) oluliseks täienduseks nii terminite tabelitele kui stiilikirjeldustele.

Kirjeldatud tabelite koostamisel ja ülevaadete kirjutamisel lähtun eelnevalt kirjeldatud internetipõhisest formaadist. Kolme eri käsitlust võib seega pidada justkui peatükkideks digitaalses arhitektuuri- ja ehitusleksikonis.

1.3. Töö ülesehitus

Bakalaureusetöö esimese osa moodustab historiograafiline ülevaade, kus selgitan lühidalt milline peaks olema arhitektuuri ja ehitusalane leksikon ning kirjeldan historiograafilise uurimuse ülesehitust. 160 väljaannet sisaldav tabel koos sisuhinnangutega on paigutatud lissasse (LISA 1).

Järgmisena selgitan iseseisva peatükina ideed arhitektuuriterminite digitaalsest vormistamisest. Kolme käsitluse varal visualiseerin internetipõhise andmekeskonna ja põhjendan oma nägemust alternatiivsest leksikonist.

Sellele järgnevad kolm analoogse ülesehitusega peatükki, mis on spetsiifilised käsitlused kolmest välja valitud objektist. Igas peatükis on omakorda kolm alateemat. Neist esimeses on lugu objekti tekkimisest tänapäevani, teises pöngus kirjeldus objekti tehnoloogilisest ja arhitektuuriajaloolisest omapärast. Kolmas alateema on käsitluse kulminatsiooniks. Selles püüan kirjeldada, millise piirini on otstarbekas minna ühe konkreetse objekti detailide formuleerimisega. Seejuures toon kirjeldusele vastavad illustratsioonid. Ajendatuna vahetust kokkupuutest hoonetega, olen selle alateema pealkirjastanud kui “sõnumid hoonest.” Nn terminite tabelid on lissas (LISA 2–4).

2. Historiograafiline ülevaade

2.1. Historiograafiline uurimus

Pole ju harv juhtum, mil usin raamatulugeja takerdub mõne päris keerulise termini või sõnaühendi otsa, mida ta esmakordselt kohtub või lihtsalt ei mäleta. Sellisel puhul otsitakse abi tavaliselt võõrsõnastikust. Vastasel juhul ei saa lugemist südamerahus jätkata, või kui jätkatakse, siis tehakse seda teatavat enesepettust tajudes. Kui tundmatuks terminiks peaks osutama mõni arhitektuuridetail, siis ei pruugi ka võõrsõnastikust abi saada. Sealt võib leida küll sõna tähenduse, kujunemisloo ja viiteid võõrkeeltesse, aga kindlasti mitte pilte. Pealegi on võõrsõnastikus arhitektuuri- ja ehitusalaste terminite arv võrdlemisi piiratud. Spetsiifilisemaid objekte, sõnu või nähtusi seletatakse lahti spetsiaalsetes oskussõnastikes, leksikonides. Eesti keeles on ilmunud nt antiigileksikon, astronoomialeksikon, filosoofialeksikon, tööstusliku loomakasvatuse leksikon jpt oskussõnaraamatud. Kõik erinevad sisult ja on ülesehitatud vastavalt kitsale valdkonnale. Nii leiab näiteks „Eesti rahvakultuuri leksikonist“ paljude tähendustele lisa illustatsioonide näol, samas kui filosoofialeksikonist puuduvad pildid pea täielikult. Viimases on paljud terminid varustatud hoopis viidetega teistele terminitele või muudele tähendustele. Milline on seis eesti keeles ilmunud ehitus- ja arhitektuuritermineid seletavate väljaannetega, sellele püüdsingi antud historiograafilises uurimuses vastust leida.

Lugejate poolt väga kõrgelt hinnatud inglisekeelne arhitektuurileksikon „A visual dictionary of architecture“ (1995) algab sõnadega „*One picture is worth a thousand words*“¹ („Üks pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna“). See näitlikustab tabavalt, missugune peab hea ehitusalane leksikon ülesehituselt olema. Eeskätt pilt, alles seejärel tähendus, funktsioon, materjal, kujunemislugu, vasted teistes keeltes jms. Olin enne uurimuse kallale asumist teadlik, et selliseid eestikeelseid illustreeritud oskussõnastikke napib. Nii seadsingi esmaseks eesmärgiks olemasolevate ehitus- ja arhitektuurialaste raamatute sisuhinnangud, mille kirjeldamiseks töötasin välja hindamiskaala viiepallisüsteemis. Nõndanimetatud asjakohasuse hinnang (H) on määratlus väärtuste skaalal, mis kirjeldab väljaande vastavust teemale, kui eesmärgiks on arhitektuuri- ja ehitusterminite ning illustatsioonide tuvastamine eestikeelsest erialakirjandusest.

¹ F. D. K. Ching, A visual dictionary of architecture. New York: John Wiley & Sons Inc, 1995, lk 7.

Väärtused jagasin järgmiselt:

0 – ei sisalda ehitus- ja arhitektuurialaseid termineid ega illustratsioone. Asjakohasusele viitab vaid pealkiri.

1 – publikatsioon sisaldab vaid üksikuid ehitus- ja arhitektuurialaseid termineid.

2 – väljaande väikse osana on käsitletud ehitus- ja arhitektuuritermineid või on toodud üksnes nende võõrkeelseid vasteid.

3 – sisaldab ainult spetsiifilisi termineid ja illustratsioone (nt pilte ja seletusi katusekividest, palkseintest, ehituskonstruktsioonidest vms). Terminid lähtuvad väljaande temast ja on käsitletud eelkõige tekstist arusaamise osana.

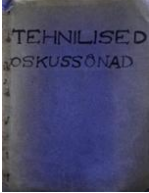
4 – ehitus- ja arhitektuuriterminitele on pühendatud osa publikatsioonist. Sisaldab asjakohast pildimaterjali.

5 – väljaandes on keskendunud üksnes arhitektuuri- või ehitusterminite seletamisele. Sisaldab seejuures asjakohast pildimaterjali.

Toon alljärgnevalt paar hinnangute andmist illustreerivat näidet:

KAANEPIILT	AUTOR/PEALKIRI/ILMUMISAASTA	RAAMATU-KOGU	KOHAVIIT	H
	Grauen, Andres, 1886-1942 Tulekindel ehitusviis "NOPSA" / A. Grauen ja V. Alver Ilmunud Tallinn : A. Grauen ja V. Alver, 1936	RR 3.k arhiivkogu	Ar 936/Grauen	3

Näen, et tegemist on 1936. aastal välja antud trükisega, mis hinnangu (H) kohaselt sisaldab ainult spetsiifilisi termineid ja illustratsioone. Terminid, mida raamatust on seletatud lähtuvad väljaande temast ja on käsitletud eelkõige tekstist arusaamise osana.

KAANEPIILT	AUTOR/PEALKIRI/ILMUMISAASTA	RAAMATU-KOGU	KOHAVIIT	H
	Tehnilised oskussõnad. [1. osa] : Tehnikaülikooli tehniliste oskussõnade komisjoni ettepanekud Ilmunud [Tallinn : Insenerikoda, 1938]	TLÜAR Baltika kogu	Erar 5641c	5 ★

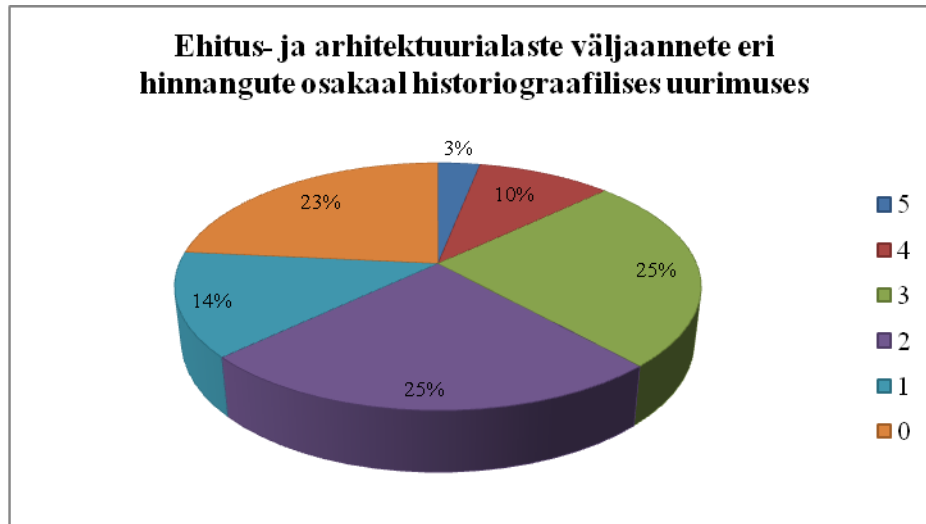
Näen, et tegemist on 1938. aastal välja antud trükisega, mis hinnangu (H) kohaselt keskendub justnimelt arhitektuuri- või ehitusterminite seletamisele, sisaldades seejuures veel asjakohast pildimaterjali.

Päris paljudes läbi vaadatud raamatutes polnud üldse oskussõnu, ammugi siis seletavaid illustratsioone. Sellegipoolest lisasin need tabelisse. Ainult sellisena näib uurimus ammendav ning ei teki vajadust seda kontrollida või sama asja tulevikus korrata. Kuigi väljaannete hinnanguks (H) on null, on osad nendest ja mõned teisedki madalate hinnangutega raamatud tähistatud viisnurkse sümboliga - ★. See näitab, et raamat sisaldab unikaalset ja olulist materjali, mis on täienduseks teistele eesmärgipäraseks hinnatud väljaannetele. Selline raamat on nt Lena Sjöström Larssoni “Juurdeehitised”. Väljaandele antud hinnangust (H) saab järeldada, et vaid väikse osana on käsitletud ehitus- ja arhitektuuritermineid. Sümbol näitab aga, et see vähene, mida trükis sisaldab, on oluliseks täienduseks teistele läbisirvitud väljaannetele.

KAANEPIILT	AUTOR/PEALKIRI/ILMUMISAASTA	RAAMATU-KOGU	KOHAVIIT	H
	Sjöström Larsson, Lena Juurdeehitised / Lena Sjöström Larsson, Kerstin Wergeni Wasberg ; [rootsi keelest tõlkis Kullo Remme] Ilmunud [Tallinn] : Tormikiri, c2007 ([Itaalia])	TlnKR kojulaenus	72/SJÖ	2 ★

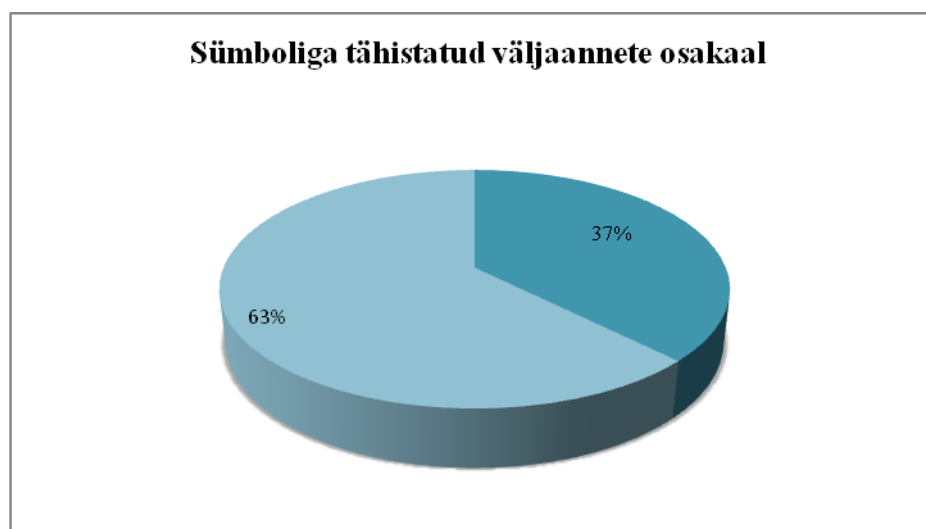
2.2. Historiograafilise uurimuse analüüs ja tulemused

Sirvisin lõpptulemusena 160 erinevat raamatut, kataloogi, ajakirjanumbrit ja entsüklopeediat. Kuidas trükised nn väärtuste skaalal jaotusid, illustreerib alljärgnev graafik:

2. Tabel põhineb väärtuste viiepallilisel hindamisskaalal (lk 7), st 3 % raamatutest on keskendunud üksnes arhitektuuri- või ehitusterminite seletamisele ja 23 % ei sisalda üldse ehitus- ja arhitektuurialaseid termineid ega illustratsioone.

Enamik väljaandeid (77 %) siiski sisaldas ehitus- ja arhitektuurialaseid termineid. Sealjuures 160 väljaandest 38 % sisaldavad unikaalset ja olulist materjali:

3. 37 % ehk 60 väljaannet sisaldab unikaalset informatsiooni.

Viimasest graafikust (ill 3) ilmneb tõsiasi, et ehitus- ja arhitektuurialast terminoloogiat jagub, aga see on laiali paljudes eri väljaannetes, millest suure osa moodustavad viimasel kümnel aastal ilmunud käsiraamatu laadsed ehituskataloogid ja infotrükised.

Esile tuleks tõsta ka üht autorit, kelle väljaannete osakaal ja meisterlikud illustratsioonid väärivad äramärkimist. Selleks on paljude populaarsete ehitusalaste raamatute autor ja kujundaja Arvo Veski². Paljud mäletavad teda ka kui pedantset ja järeleandmatut õppejõudu, kelle panus ehitusalasesse terminoloogiasse on aukartustäratav ja lugupidamist vääriv.

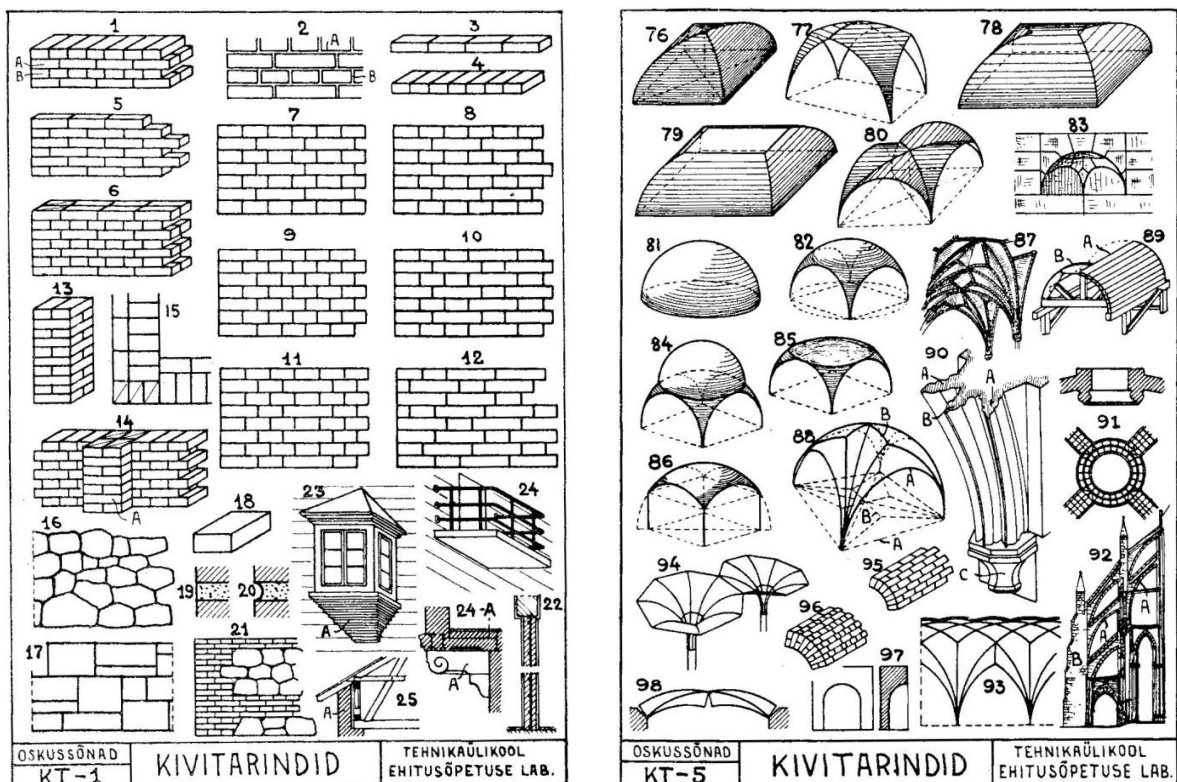
Historiograafilise uurimuse kronoloogiline tabel ühes asukohaviidete, autorite ja piltidega leiab lisast. Järgnevalt toon aga kõrgeima hinnangu teeninud publikatsioonide lühiülevaated. Need viis väljaannet on järgmised:

1. **Tehnilised oskussõnad.** Tehnikaülikooli tehniliste oskussõnade komisjoni ettepanekud. Inseneridekoda. Tallinn, 1938
2. Mihkel Kilk. **Väike ehitusleksikon.** Riiklik Projekteerimisinstituut "Eesti Projekt". Valgus, Tallinn, 1987
3. **Eesti arhitektuur : oskussõnastik.** Valgus, Tallinn, 1993
4. Stevenson, Neil. **Arhitektuur.** Koolibri, Tallinn, 2000
5. Cole, Emily. **Väike arhitektuurileksikon.** Tänapäev, Tallinn, 2009

2 Esimene raamat tema sulest oli „Tellisehituse käsiraamat“ (61 lk), mis ilmus 1939. aastal, viimane raamat tema elu ajal võis olla üks 1975. aastal välja antud raamatutest, kas „Ehitustööd“ (520 lk), „Korteri remont“ (171 lk) või „Plekksepatööd“ (135 lk), või aasta hiljem ilmunud muudetud ja täiendatud tekstiga „Suvemajade ehitamine“ (224 lk), „Ehituse organiseerimine“ (koostaja, 92 lk). Eestlase ehitamistahet toetas kahtlemata kõige enam tema raamat „Individaualelamute ehitamine“ (1969, 447 lk). Enne seda oli ta välja andnud raamatu „Kolhoosihoonete ehitamine“ (1950, 400 lk). „Ahjud, pliidid, kaminad“ (1973, 253 lk) ilmus kordustrükis 1988., 1992. ja 2006. aastal. Arvo poeg Jaak ja minia Marit hoolitsesid ta ehitusalaste raamatute kordustrükkide eest. Just tänu ehitusalastele raamatutele on Arvo Veski Kallavere külast võrsunutest kahtlemata üks tuntuimaid Eesti rahva hulgas– <http://rkk.ee/kula/infomaterjalid/inimesed-2/> (25 V.2011.)

Viis kõrge hinnangu teeninud raamatut ei tähenda kaugeltki seda, et eestikeelsed arhitektuuri- ja ehituseriala oskussõnaraamatud on esialgsetest kahtlustest hoolimata leitud. Need lihtsalt paigutusid hindamisskaala tippu. Kõigil neil on omad puudujäägid ja ühtki neist ei saa pidada võrdväärseks nt eesti keelse „Antiigileksikoniga“ või mõne muu kogukama ja teemat võrdlemisi ammendava tervikteosega.

1. Esimene ja vanim neist ehk 1938. aastal välja antud „Tehnilised oskussõnad“ üllatas rohkete illustratsioonidega (ill 4). See on Tehnikaülikooli tehniliste oskussõnade komisjoni poolt koostatud õhuke väljaanne saksa- ja eestikeelsete ehitus- ja arhitektuuridetailide seletamiseks, kust puuduvad täielikult täpsustavad seletused. Kuigi oskussõnastik on rohkete illustratsioonidega hea täiendus entsüklopeediatele ja võõrsõnastikule, ei saa seda koju laenutada. Haruldast raamatut saab uurida ainult TÜ Akadeemilise raamatukogu Baltika osakonnas.

4. Illustratsioonid 1938 aastal publitseeritud trükises „Tehnilised oskussõnad“.

2. 1987. aastal ilmunud „Väike ehitusleksikon“ sisaldab ligi 1500 eestikeelset ehituse oskussõna koos nende sisu lühikese seletusega ja venekeelsete vastetega. Kõik illustratsioonid (70 tk) on paigutatud raamatu lõppu. Raamatu hele trükikiri ja vähesed illustratsioonid

muudavad eeskätt ehitusalase leksikoni pisut raskesti kasutatavaks. Sisu, nagu võib järeldada ka pealkirjast, on võrdlemisi piiratud. Ehitiste dekoratiivseid elemente peaaegu ei käsitleta.

3. „Eesti arhitektuuri: oskussõnastik“, mis anti välja 1993. aastal, on vaieldamatult parim seni ilmunud eestikeelne arhitektuuri oskussõnastik. Selle ülesehitus on selge ja arusaadav, sõnaseletusi illustreerivad asjakohased joonised ja plaanid. Kuigi sõnu on selles õhukeses hallis trükises kõigest 31 leheküljel, eristub see oluliselt kõikidest teistest läbi vaadatud raamatutest sõnavaliku osas. Kui enamikus uuritud väljaannetes domineerivad ehitusalased terminid, siis selles väljaandes on valdavaks just arhitektuurialased sõnad. Koos eesti arhitektuuri käsitlevate köidetega välja antud oskussõnastikust on saamas samuti haruldus. Mitmed eksemplarid on raamatukogudest lihtsalt kadunud, paljude eksemplaride asukoht määratlemata. Kuigi paari trükist saab laenutada TÜ Akadeemilisest raamatukogust hakkab teadmine selle unikaalse oskussõnastiku olemasolust laia lugejaskonna seas tuhmuma.

4. „Õpi tundma maailma suuri ehitisi“, seisab raamatukaanel „Arhitektuur“. See on raamat sarjast „Teejuht maailma“. Efektne populaarteaduslik väljaanne, mis eestikeelsena ilmus aastal 2000 kirjastuselt Koolibri. Hiiglaslikel lehekülgedel on kvaliteetsed pildid maailma arhitektuuri tähtteostest nagu Rooma Peetri kirki, Colosseum, Tadž Mahal, Kristallpalee, Villa Savoye jpt, kokku üle 100 ehitise. Iga objektile on pühendatud kaks lehekülge, kust leiab ajaloolise taustinformatsiooniga ühes ehitise kujunemislöö, suure foto, pildid hoone detailidest, arhitektist jpm. Kuna kõikide ehitiste puhul on seletatud ka nende silmatorkavamad ja olulisemad hooneosad, koondab rikkalikult illustreeritud tõlketeos päris kaalukat osa arhitektuuriterminitest. Raamatu formaat aga erineb totaalselt klassikalisest leksikonist, mis teeb kindlale terminile vaste leidmise üpris vaevaliseks. Iseenesest mõistagi pole raamatus ainsatki detaili eesti ehituskunstist.

5. Kõige värskem viiest esile tõstetavast raamatust on 2009. aastal ilmunud „Väike arhitektuurileksikon“. Raamatu tutvustusest võib lugeda, et raamat on vältimatu kaaslane igale arhitektuuriajaloo huvilisele. Raamatu ühe omanikuna ma päris nii ei väidaks. Raamat annab hea ülevaate eeskätt stiililistest arengutest. See on rikkalikult illustreeritud, aga terminite osas kaugelgtki mitte ammendav. Vasted on toodud peamiselt stiili iseloomustavatele detailidele, mistõttu jäävad lahti seletamata väga paljud piltidel kujutatud hooneosad. Raamat on hea lugemismaterjal arhitektuuriajaloo huvilistele, kuid kindlasti pole selle omamine vältimatu. Seda isegi praegu, kus emakeelseid arhitektuuri seletavaid ülevaateid napib.

Punkti võrra madalama hinde teenisid väljaanded, kus ehitus- ja arhitektuuriterminitele on pühendatud vaid osa publikatsioonist. Nendeks osutusid põhiliselt mahukad entsüklopeediad ENE-st kuni TEA kirjastuse entsüklopeediani (ilmumisel). Samuti teenisid neli punkti kunstileksikonid („Kunstileksikon“ kirjastuselt Kunst, 2000 ja „Kunstileksikon“ kirjastuselt Eesti Klassikakirjastus, 2001). Hoopis neid võiks nimetada arhitektuuri- ja kunstiajaloo huvilistele vältimatuteks kaaslasteks. Kahjuks juba aastakümne eest ilmunud kunstileksikonid ammu läbi müüdud, mis sunnib sedavõrd olulist ja iseenesestmõistetavat köidet kodusele raamaturiulile antikvariaatidest otsima.

Arvo Veski illustreeritud ja toimetatud raamatud, on uuritud valdkonda täiendanud tööpoolest kõige enam. Puidust, plekist, paekivist, ehitusest jpm annavad parima ülevaate just Veski raamatud. Väga paljudes väljaannetes on kasutatud Arvo Veski illustratsioone. Tema raamatut „Ahjud, pliivid, kaminad“ võib pidada lausa kultusteoseks. Kuigi mõni Veski raamat ilmub parandatud ja täiendatud kordustrükina praeguseni, peab ka tema raamatuid üldjuhul otsima antikvariaatidest.

Spetsiifilisi termineid ja illustratsioone sisaldavaid väljaannete osakaal on viimase kahe aastakümnega sujuvalt kasvanud. Enamik nendest on tõlgitud just soome ja rootsi keelest. Need on ennekõike kasulikud ja asendamatud käsiraamatud ehitajatele. Äramärkimist väärivad kindlasti ka Tallinna Kultuuriväärtuste Ameti poolt publitseeritavad trükised Tallinna populaarsematest hoonetüüpidest Tallinna majast, Lenderi majast ja funktsionalistlikest hoonetest ning Muinsuskaitseameti poolt väljastatavad infovoldikud erinevate hoone osade hooldamisest.

Uurimist väärinud materjali hulk oli suur ning see sisaldas ühtekokku üpris ammendavat oskussõnavara. Sellegipoolest pole põhjust rahuloluks. Enesetäiendamine arhitektuuri- ja ehitusterminitega on endiselt vaevarikas.

3. Idee arhitektuuriterminite illustreerimisest ja digitaalsest vormistamisest

Arvan, et arhitektuuri- ja ehitusalane sõnavara peaks olema kergesti kättesaadav kõigile. Eeskätt oleks sellest abi muidugi üliõpilastele, aga miks mitte ka arhitektidele, inseneridele, kunstiajaloolastele ja muinsuskaitstajatele, kes igapäevaselt arhitektuuri- ja ehitusterminoloogiat rakendavad. Üliõpilasena olen sageli jäänud nõutuks hoonete täpsel kirjeldamisel. Tean ka, et paljud kipuvad unustama just teatud tüüpi detaile (nt konstruktsioonelemente), mis on nende erialale pisut kaugemad. Minu idee arhitektuuri- ja ehitusterminite illustreerimisest ja internetipõhisest (digitaalsest) andmekeskonnast on alternatiivne lahendus sellistele probleemidele. Internetipõhise keskkonna eelisteks pean järgmisi tegureid:

1. Andmete kättesaadavus
2. Andmete täiendamise ja parandamise võimalus
3. Erinevad otsingu moodused
4. Illustreerimise võimalused
5. Statistika ja tagasiside
6. Majanduslik otstarbekus

Bakalaureusetöö maht ja isiklikud rahalised vahendid ei võimaldanud sellist internetikeskkonda realiseerida, kuid töös käsitletud objektide andmete varal, püüan leksikoni vähemalt visualiseerida.

Alljärgnevalt seletan lahti ja illustreerin internetipõhise keskkonna peamised eelised.

1. Andmete kättesaadavusest. Arhitektuuri- aga ka ehitustermineid seletav ja illustreeriv leksikon õigustaks end just internetikeskkonnas, millele ligipääs muutub tulevikus aina lihtsamaks ning odavamaks. Tõenäoliselt satuks terminite lehele ka need inimesed, kes pole leksikonikeskkonnast teadlikud, kuid otsivad (näe „googeldavad“) mingit spetsiifilist arhitektuurialast terminit. Praegugi saab mõnele terminile sedasi vasteid tuntud internetientsüklopeediast Vikipeedia, kuid viimases on arhitektuuri- ja ehitusterminite osakaal

mõistagi tühine. Kui internetikeskne leksikon ajapikku populaarsust koguks ja seda pidevalt täiendataks, muutuks see oluliseks meediumiks väärika eriala keele ja kultuuri säilitajana.

2. Andmete täiendamise ja parandamise võimalustest. Mahuka andmekogu haldamine on suur väljakutse ja siinkohal õigustab digitaalne keskkond end igakülgset. Mina näeksin keskkonda internetileheküljena, kus igat terminit saavad kasutajad soovi korral kommenteerida (ill 5). Kindlasti esineb erimeelsusi nt Põhja- ja Lõuna-Eesti erialaringkondade keelekasutuses. Kõik alternatiivsed ja maapärasemad nimetused (nt mulgi vuuk, kikkis katus jms) oleks kommentaaride näol igati oodatud. Kui paranduste tegemine peaks jääma ainult internetilehe haldajatele, siis kommentaarid lisamine võiks teostatav olla kõigi jaoks.

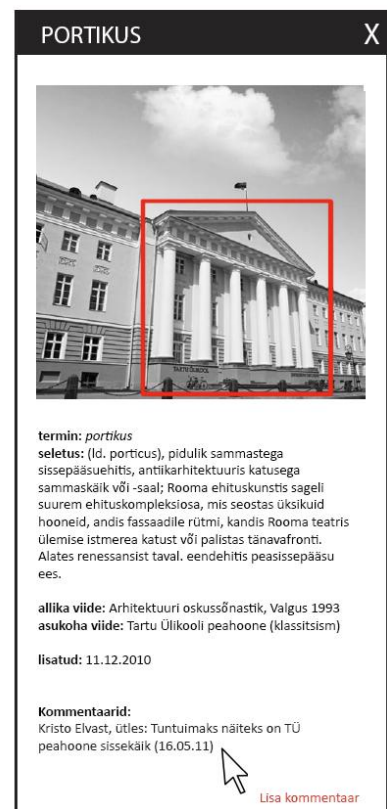
KOMMENTAAR X

NIMI
KRISTO ELVAST

E-MAIL
kristo@kooskora.ee

KOMMENTAAR
Tuntuimaks näiteks on TÜ peahoone sissekäik

Kinnita Tühista

5. Avatud on termini vaste, kust esialgu puuduvad kommentaarid (vasakul). Kommentaari saab lisada klikkides vastavale viitele aknakese alla paremas servas. Vajalike andmete kinnitamisel (keskel) muutub lisatud kommentaar loetavaks kõigi kasutajate jaoks (paremal).

3. Erinevate otsingute moodustest. Põhjused tähenduste leidmiseks võivad olla erinevaid. Pelgalt alfabeetilisest sõnade järjestamisest poleks alati abi. Kui otsitakse vastet nähtule, siis

on vaja teistsugust lähenemisviisi. Internetipõhises leksikonis näeksin kohta neljale erinevale otsimisviisile. Esimene võimalus õiget terminit leida on nendele, kes aimavad ainult detaili umbkaudset funktsiooni või teavad selle asukohta (nt inventeerijad). Nemad saavad kasutada nn rippmenüüna toimivat detailide alajaotust. Alljärgnevalt toon sellise rippmenüü mudeli.

ARHITEKTUURI STIILID (nt šveitsi stiil)

HOONETÜÜBID (nt Lenderi maja)

HOONEMAHUD (palkon, rõdu, risaliit jne)

KATUS

- Katusetüübid
- Konstruktsioonid
- Kattematerjalid
- Korsten
- Katusetarvikud
- Muu

SEINAD

- Seinatüübid
- Materjalid
- Seinakatte materjalid

VAHELAED JA PÕRANDAD

- Vahelaetüübid
- Põrandad
- Laed

AVAD JA AVATÄITED

- Aknad
- Uksed
- Sulused
- Muu

VUNDAMENT

- Vundamentitüübid
- Sokkel
- Muu

DEKOOR

- Aknal
- Uksel
- Seinas
- Räästas
- Teistel hoone osadel
- Tugi- ja konstruktsioonelemendina

INTERJÖÖR

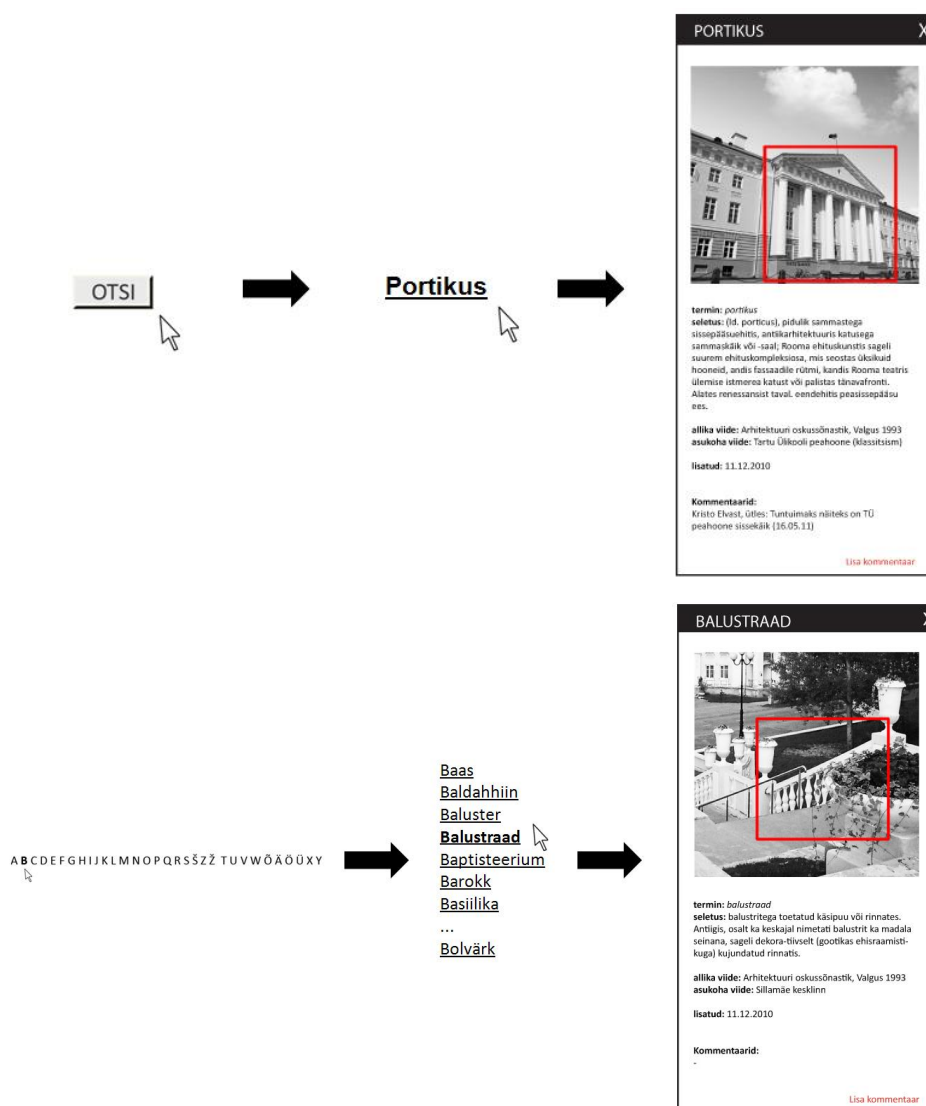
- Trepid
- Detailid
- Muu

TEHNOSÜSTEEMID

- Küttesüsteemid
- Ventilatsioonisüsteemid
- Elektrisüsteemid
- Sademeveesüsteemid
- Muu

Teine tee sõna leidmiseks on stiili või hoonetüübi põhine. Viimased moodustavad eraldi nupukese ka rippmenüüs (arhitektuuri stiilid ja hoonetüübid). Selline lähenemine on abiks nt kunstiajaloolasele, kes soovib oma teadmistes veenduda. Valikus on graafilised lehed, mis iseloomustavad kindlat hoonetüüpi või arhitektuuristiili. Lehtedel võivad olla nii detaile ammendavad fragmendid (Pantelejevi villa, lk 28–38) kogu fassaad (nn Baeri maja, lk 23–27), hoonetüübi eri vormid (Lenderi maja, lk 39-46) või muud teemast sõltuvad graafilised lahendused.

Kolmas ja neljas lahendus on neile, kes küll teavad sõna või selle algustähti, aga ei adu selle tähendust, funktsiooni või väljanägemist:

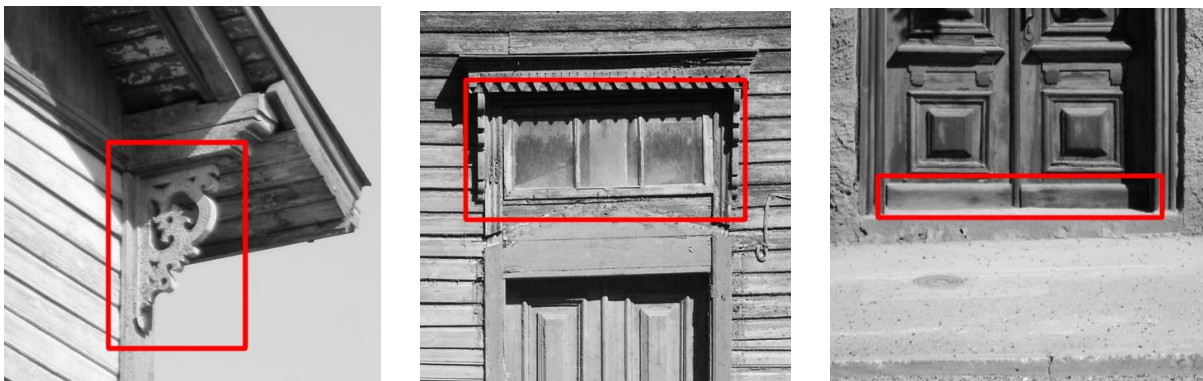

6. Ülemise näite puhul otsitakse vastet kindlale terminile (portikus), alumisel otsitakse terminit (balustraad) piki alfabeetilist loetelu.

4. Illustreerimise võimalustest. Internetikeskkond erinevalt pabertrükisest ei sea väga rangeid mahulisi piiranguid, mistõttu infoküllaseid pilte saab terminitele vabalt liita. Minu nägemus leksikonist on piltidekeskne. Kõik illustratsioonid (va nn graafilised lehed) on ruudukujulised ja mustvalged (LISAD 2–4). Nendel kujutatud üks kindel hooneosa on markeeritud punase kastikesega. Nii annab ka illustratsioon üksi aimu detaili asukohast ja funktsioonist:

7. Ühe ja sama pildi abil on seletatud kolme erinevat Lenderi majale tüüpilist hooneosa: sandrikku, akna piirdeliistu ja T-kujulise jaotusega akent.

8. Piltidel pole kujutatud ainult üksikuid hooneosaid. Nende piltide abil taipab sõnadetagi otsitavate detailide funktsioone. Vasakult paremale on kujutatud ehiskonsool, valgmik ja varvaslaud.

5. Statistikast ja tagasisidest. Internetilehelt saaks sellele paigaldatavate loendurite abil põnevaid statistilisi andmeid (nt millal, kui palju, miks, kuidas keskkonda kasutatakse). Sellistest andmetest oleks omakorda abi leksikoni täiustamisel. Kindlasti oleks just internetipõhise leksikoni kohta tagasisidet saada kõige lihtsam.

6. Majanduslikust tegurist. Internetipõhise andmekeskonna loomine pole odav. Programmeerimisele lisanduksid veel iga-aastased serveri- ja hooldustasud. Sellegipoolest julgen leksikoni arendamist kirjeldatud viisil nimetada ka majanduslikult otstarbekaks. Andmekeskonna arendamise protsess sellisel kujul on progresseeruv ja ei oma liigseid majanduslikke riskitegureid.

EHITUS- JA ARHITEKTUURILEKSIKON

OTSI

ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUV OÄ Ö Ü

HOONEMAHUD
KATUS
SEINAD
VAHELAEED JA PÕRANDAD
AVAD JA AVATÄTTED
VUNDAMENT
DEKOOR

- Aknal
- Uksel
- Seinas
- Räästas
- Teistel hoone osadel
- Tugi- ja konstruktsioonelemendina

INTERJÖÖR
TEHNOÜSTEEMID

ARHITEKTUURI STIILID
HOONETÜÜPID

9. Pildil on kujutatud internetikeskkond tervikuna.³ Rippmenüüs (vasakul küljel) on avatuna dekoori alateema, mille vasted paiknevad mustvalgete kastikestena keskel. Üks nendest vastetest (balustraad) on omakorda avatud. Rippmenüü all on kaks eraldi nupukest hoonetüüpide ja arhitektuuri stiilide jaoks, ülejäänud otsingumootorid paiknevad ülemisel ribal.

Selline on minu nägemus internetipõhisest leksikonikeskkonnast. Olen veendunud, et just niisugusel kujul oleks sellest abi väga paljudele, kes soovivad aru saada teistest ja olla ise arusaadavad. See rikastaks kohalikku kunstikultuuri ja oleks „talaks“ eesti keele püsimisel.

³ Olgu siinkohal lisatud, et illustratsiooni fookus on sisul ja lehekülje kujundus on teisejärguline.

Baeri maja

Ehitusaeg: 1860–1861
Autor: Karl Rathhaus? (1805–1869)
Asukoht: Tartu, Veski tn 4

4. Baeri maja

4.1. Tartu järeklklassitsismi traditsiooni visa ja vastupidav kandja

Tartu Kassitoome nõlval, kahe särava tellishistoritsismi esindaja – endise Livonia konvendihoone (Veski tn 13) ja P. von Götte villa (Veski tn 6) – vahetus naabruses, paikneb kiviehitistest paarkümmend aastat vanemgi elumaja, mida rahvasuu nimetab Baeri majaks

Hilisklassitsistliku ilmega puithoone asub krundil, mille Vene keiser Paul I koos Toomemäe ja seda ümbritsevate aladega ülikoolile annetas. Maja tekkelugu saab seega alguse juba aastast 1799. Ülikool andis neid krunte alates 1802. aastast maamaksu eest linnakodanikele, et nood saaksid sinna aedu rajada. Maade jagamisel oli kuratoorium võrdlemisi liberaalne, sest rentijate hulka kuulus peale ülikooliga seotud inimeste ka eestlasi ning linna käsitöölisi⁴.

Baeri maja krundiga seoses on ehitistest esmakordselt juttu 1836. aasta oktoobris, mil direktorium andis loa seal aiamaajakest parandada juhul, kui seda kasutatakse vaid aia- ja vahimajakesena ega anta kunagi üürile. See oli tavaline tingimus ka teistel ümberkaudsetel Ülikooli valdustel. Paarkümmend aastat hiljem pärib Peeter Abakanovi nimeline mees ülikoolilt luba krundile puumajakese ehitamiseks. 1859 müüb sama mees krundi koos väikeste puitehitistega proua Caroline v. Freymannile⁵, kes saab ülikoolilt loa ka puidust elamu ehitamiseks. Viimase tellimusel valmibki 1860.–1861. aastal puitelamu, mille autoriks peetakse ülikooli arhitekt Karl Rathhausi (1805–1869)⁶.

Muidugi ei ole vana puithoone muutumatuna püsinud. Juba 20. sajandi alguses erines hoone välisilme esialgsest. Vanade fotode abil võib tuvastada mitmeid muudatusi. Plekist varikatuse ehitamisega muudeti pilastrite rütmi ja ust, mis algupäraselt oli valgmikuga ja hoopis suurejoonelisem. Aegade jooksul on väljavahetatud mitmeid fassaadi ilmestavaid detaile. „Elamute ümberehitamised toimusid seoses uuele omanikule üleminekuga, kes püüdis hoonet „ajakohastada“ vähemalt väliste, juurdekleebitud detailidega. Sellele on allunud ka

⁴ Täiendavaid andmeid Burdenko tn 4 arhitektuuri-ajaloolise õiendi juurde. Kaust II-A. Muinsuskaitseameti Arhiiv (edaspidi MKA) s P-2592, lk 3.

⁵ Sündinud Stackelberg.

⁶ Rathhaus oli pärit Sileesiast ja õppis 1830. aastatel Berliini Ehitusakadeemias. Peale seda tegi tööd Vene ja Poola aladel. Tartu Ülikooli arhitektina sai temast Berliini koolkonda esindanud C. C. Stremme (1828-1831) ja M. H. Jacobi mantlipärija.

Baeri maja.⁷ Mõned muudatused välisilmes sünnivad ka ruumistruktuuri uuenduste tulemusena. Vana maja on aastakümnetega saanud eklektilisi ja pisut kohatuidki lisandusi, näiteks kolmikaknalised seinad rõdu alustel külgedel.

10. Vaade Baeri majale Toomemäelt. Tõenäoliselt pärineb ülesvõtte 19. sajandi viimasest veerandist. Hoone kõrval paikneb omaaegne tall-tõllakuur. Kõik sammaste vahed on erinevalt praegusest avatud. Taamal paistab Tähtvere mõisa tuuleveski. Kasutatud foto näol on tegemist ülesvõttega koopias K. E. v. Baeri Memoriaalmuuseumi rekonstrueerimistöde kaustast nr 1 (1973). MKA, s P-1744, lk 16.

Pika ea ja sõdade kiuste suurepärases seisukorras maja äratav aukartust. Majas on elanud kuulsad teadlased, see on kuulunud mitmetele seltsidele ja ühingutele ning olnud isegi koolimajaks (Eesti Õdede Ühingu Õdedekool). Väiksemas hoones, üle õue, on ajutiselt elanud ka legendaarne Tartu linnaarhitekt Arnold Matteus. Pärast paljusid omanikke, eri funktsioone ja 1970. aastate restaureerimistöid omab puithoone mitme erineva stiili ja ajastu tunnuseid. Praegu tegutseb hoone alumisel korrusel ajakirja Eesti Loodus toimetus, ülemisel aga Eesti Ornitoloogide Ühing.

⁷ MKA s P-2592, lk 9.

11. Vaade Baeri majale idast. Klaasitud tahveluksed, trepp, akna piir- ja veelauad on sootuks erinevad algupärasest. Foto, 2011 kevad.

4.2. Hoonetüübi tehnoloogiline ja arhitektuuriajalooline omapära

19. sajandi arhitektuuris oli lähenemisviise palju. Ka puitarhitektuuri suhestuti väga erinevalt. Üks kindlaid lähenemisviise oli klassitsismi traditsioonidest lähtuv, millega kiviehitistele omaseid kujundusvõtteid puitarhitektuuri üle kanti. „Suuna levikule avaldasid mõju Peterburis välja antavad kohustuslike tüüpfassaadide kogumikud. Lisaks aastail 1809–1811 välja antud esimestele fassaadiseeriatele tuli 1840–1852 välja 12 vihikut, mis sisaldasid kokku 178 fassaadi eramajade jaoks. Neis domineerisid juba tektoonilise klassitsismi ja neorenessansi eeskujud.“⁸ Kuna tegemist oli valdavalt suuremate kivihoonete jaoks sobivate fassaadidega, siis need Tartu arhitektuuris suurt mõju ei avaldanud. Teisti oli aga 1854. ja 1856. aastal välja antud fassaadieskujudega, mis olid ette nähtud ka väiksemate puumajade ehitamiseks kreisilinnades⁹. Baeri maja, mis kannab mõningaid neorenessansi elemente, nagu katuseääre-alune trempelkorruse motiiv ja fassaadi pilasterliigendus on

⁸ M. Siilivask, Tartu arhitektuur 1830–1918. Historitsism ja juugend. Tartu: Rahvusarhiiv, 2006, lk 124–125.

⁹ *Ibid*, lk 124–125.

kindlasti mõne 19. sajandi fassaadieskuju edasiarendus. Baeri majal on klassitsistlikule kivihoonele omaseid tunnuseid.

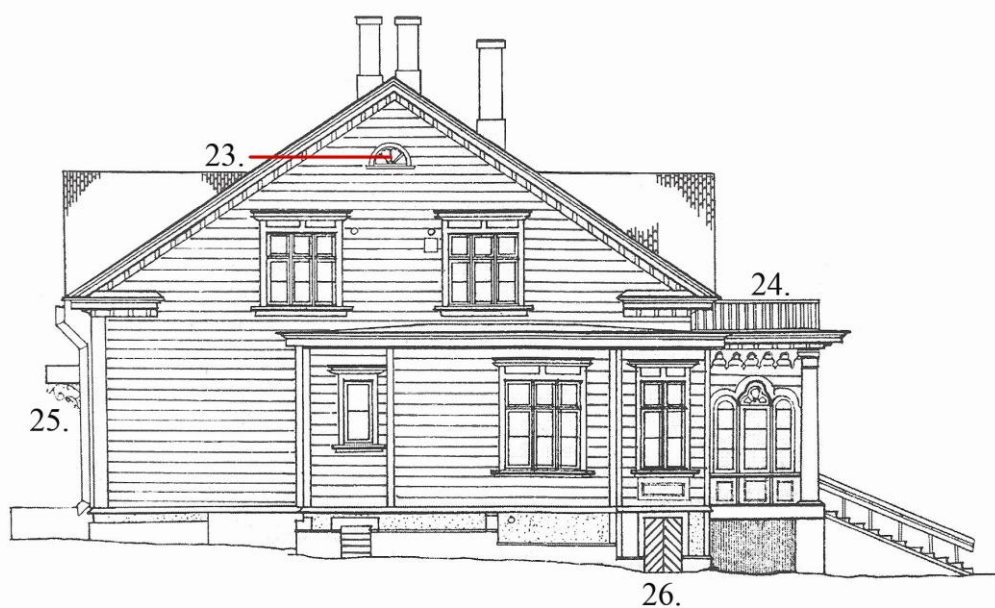
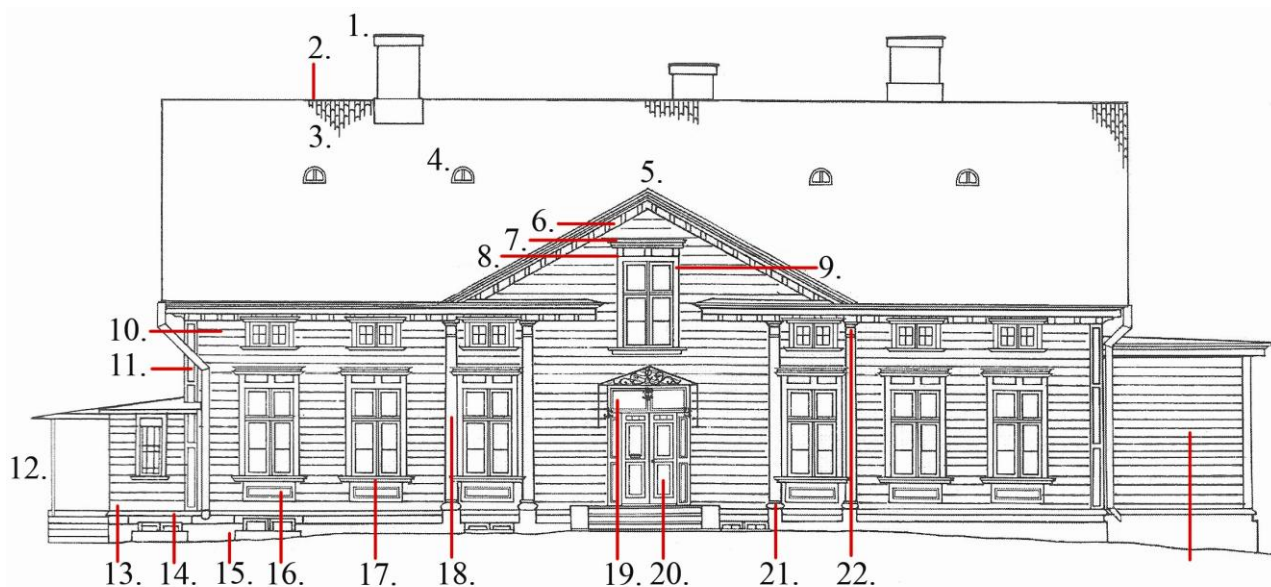
Selline trempelkorruse ja sammasrõduga hoone on erandlik. Tegemist on unikaalse arhitektuuriteosega, mida pole mõtet võrrelda omaaegsete keskpärasemate puitelamutega. Maja esimesel korrusel oli 7-toaline korter¹⁰, keldris kahetoaline korter kojamehele, ülemisel aga ärklikorrus (enamasti majaomaniku päralt). Hoonel on piklik põhiplaan, palkehitis on laiade laudadega kaetud ja sel on kolm korstnat. Kahel pikikülje kolmnurkfrontoonil on suured ärkliaknad. Hoovipoolses osas on esinduslik toskaana sammastega portikus.

4.3 Sõnum

Baeri maja täiendaks internetipõhist leksikonikeskkonda igakülgsest. Hoonel on mitmete eri stiilide tunnused ja rikkalikult detaile. Eklektilise arhitektuuriteose abil saaks kõige lihtlabasemal viisil illustreerida palju hooneosaid korraga. Toon näite (lk 26-27) – vaadetega kõikidelt külgedelt.

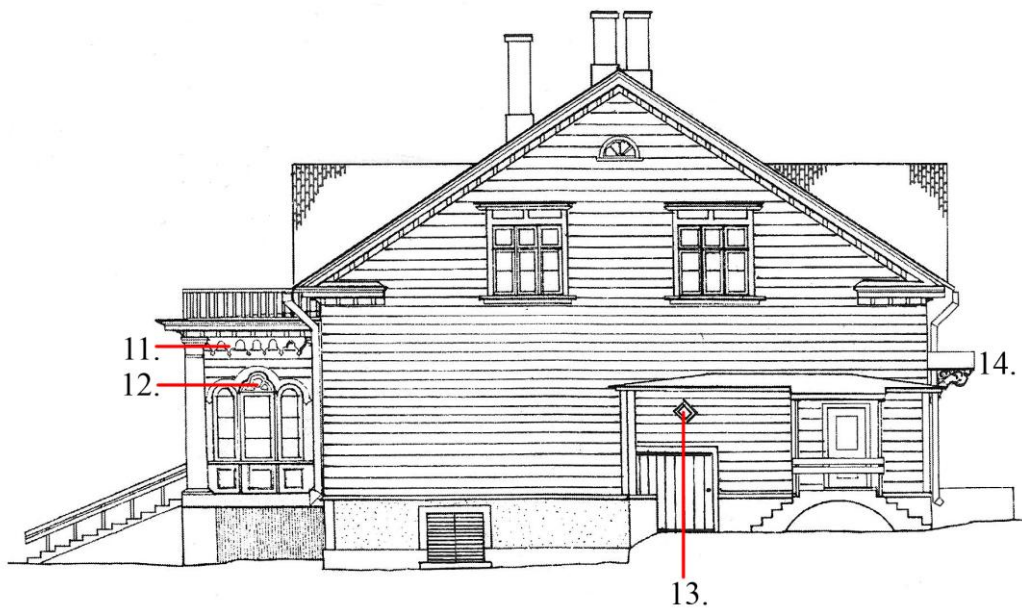
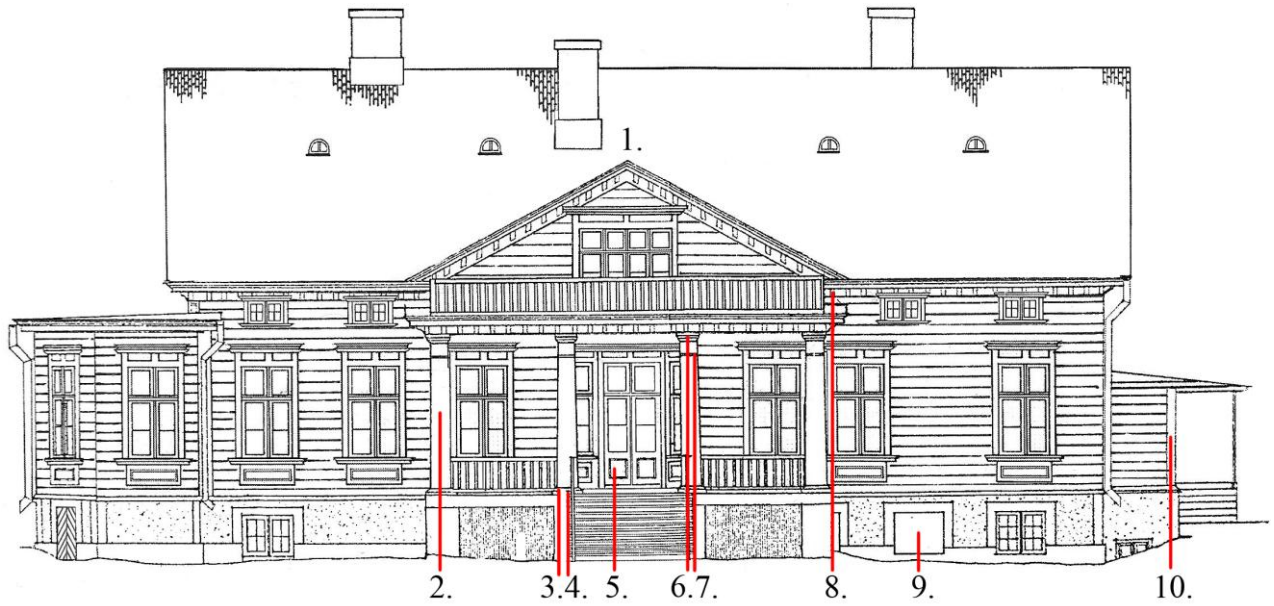
¹⁰ Allkorusel elas ka Karl Ernst von Baer.

Baeri maja hooneosad I

1 – korstnapits; 2 – katuse harjakivid; 3 – Hollandi ehk S-katusekivi; 4 – uuk; 5 – frontoon; 6 – kaldkarniis; 7 – akna ülemine karniis; 8 – ehiskandur; 9 – akna piirdeliist; 10 – trempelsein; 11 – dekoreeritud nurgalaud; 12 – post; 13 – soklilaud; 14 – veelaud; 15 – sokkel; 16 – tahvel; 17 – akna alumine karniis; 18 – pilaster; 19 – varikatus; 20 – tahveluks; 21 – pilastri alumine lõpetus – baas; 22 – pilastri ülemine lõpetus – kapiteel; 23 – kaaraken; 24 – rõdu piire; 25 – sepiskonsool; 26 – kalasaba-mustriga uks

Baeri maja hooneosad II

1 – portikus; 2 – sammas; 3 – torus; 4 – baas; 5 – viilung; 6 –kapiteel; 7 – astragaal; 8 – konsoolkarniis;
9 – petikaken; 10 –nurgalaud; 11 –kontuurpits; 12 – kolmikaknad; 13 – rombaken, 14 – varikatus

Pantelejevi villa

Ehitusaeg: 19. sajandi lõpp

Autor: pole teada

Asukoht: Narva-Jõesuu, Aia 45

5. Pantelejevi villa

5.1. Puitpitsvillade tuhmuv kroonijuveel

Pantelejevi villa on käesoleva lõputöö seisukohalt kahtlemata intrigeerivaim nähtus. Pead pööritama ajavalt rikkalik dekooristik ja ornamentika teeb esmapilgul nõutuks. Missuguse rahaka eliidi representatsiooniga on siin veel tegemist, võib arutada värava taga. Aga kui pitsilise villa lähemal silmitsemisel ilmneb viimse kui detaili meisterlik kvaliteet, saab esialgsest nõutusest harras aukartus. Et sellist fenomeni mõista, toon alljärgnevalt lühikokkuvõtte Eesti säravaima kuurortlinna kujunemisest ja kurvast saatusest ning tsiteerin selgituseks villaarhitektuuri kui kaalukat peatükki Eesti puitarhitektuuris.

Narva-Jõesuu¹¹ suvituskohaks väljaehitamiseks tehti algust 1873. aastal. Initsiaatoriks oli tollane Narva linnapea Adolf Theodor Hahn, kelle idee järgi planeeriti uus suvituskoht Narva jõe ja Soome lahe vahele jäävasse maismaa kolmnurka¹².

Tulevased villade krundid kavandatud vahetult looduskeskkonda – mereäärse männimetsa alla. Selline elukeskkonna ja looduse ühendamise mõte tekkis 1870. aastatel Inglismaal seoses kiire tööstusliku arengu ning linnastumisega. Idee autor E. Howard¹³ pakkus välja aedlinnalisuse kontseptsiooni, kus vabaplaneeringuga väikelinnad asuksid suurlinnadest mõnekümne kilomeetri kaugusel.¹⁴ Aedlinnalisuse idee leidis rakendamist ka Narva-Jõesuu puhul. Eelkõige avaldus see koha valikus ja planeeringus: kuurortikoht asutati Narva linna vahetusse lähedusse kauni looduse keskele ning kavandati osaliselt kaarja tänavavõrgustiku ja hajahoonestusena.¹⁵

19. sajandi teisel poolel kogus hoogu ka hügieeni- ja tervishoiualane liikumine, mille kaudu väärtustati tervislikud eluviisid ning puhkus, mis pidi kuuluma iga enesest hooliva inimese elustiili juurde.¹⁶

¹¹ Ajaloolise nimega Hungerburg.

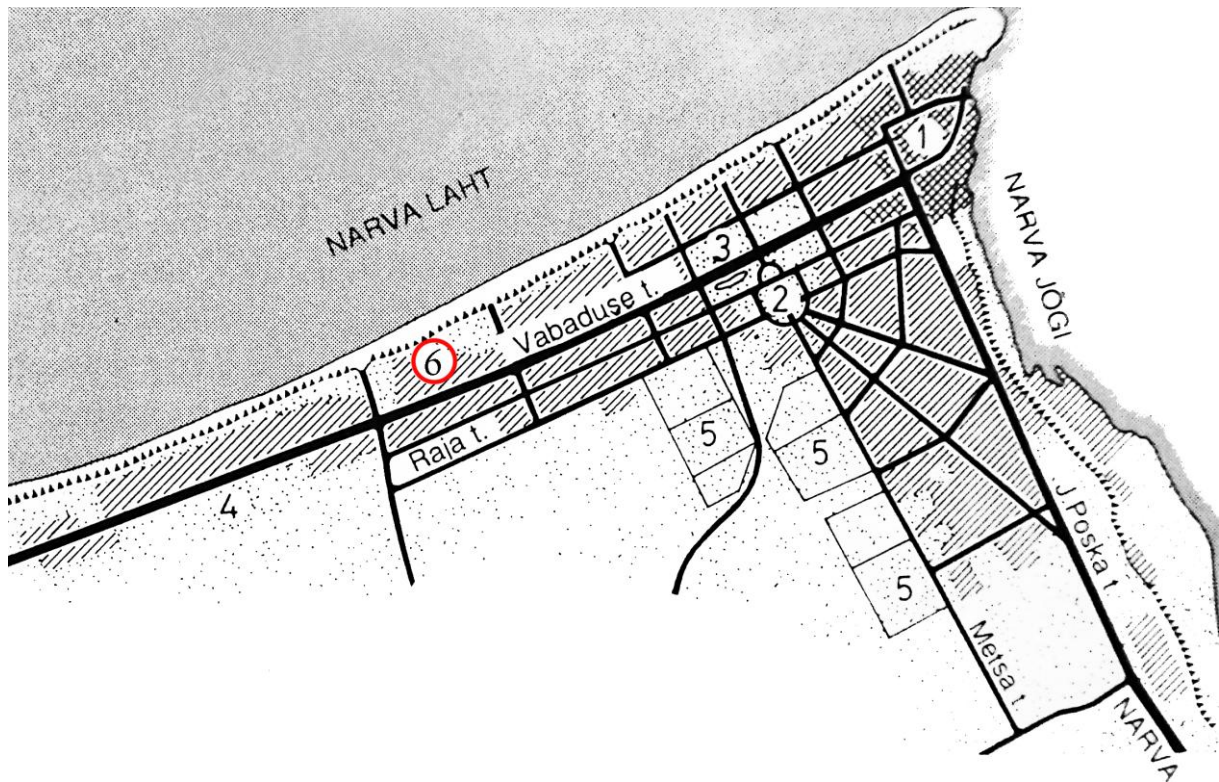
¹² St kunagiste asumite Hungerburgi ja Šmetske ehk Auga kohale.

¹³ Ebenezer Howard (1850–1928). Aedlinna ideed kirjeldas ta kahes raamatus: *“Garden Cities of To-morrow”* (1898) ja *“To-morrow: A Peaceful Path to Real Reform”* (1902).

¹⁴ A. Paat, L. Siibak, E. Tohvri, Puitpitsvilla. Tartu, 2003, lk 66.

¹⁵ *Ibid*, lk 66.

¹⁶ *Ibid*, lk 66.

12. Aedlinliku Narva-Jõesuu plaan: 1 – sadama piirkond, 2 – kuursaal, 3 – park, 4 – Auga, 5 – lastelaagrid, 6 – Pantelejevi villa (täiendus). Plaani päritolu: V. Raam, Eesti arhitektuur III. Tallinn: Valgus, 1997, lk 205.

Kujuneva aedlinna vastu Narva lähistel tundsid huvi Peterburi ja Moskva aadelkond, kõrgemad äritegelased, vene ja eesti kultuuriinimesed ning kõrgklass. Peatsese kuurortlinna arhitektuur sai seetõttu euroopaliku ja kaasaegsetele iluideaalidele vastava eksootilise näo. Levima oli hakanud nn šveitsi stiil, mis oli sedavõrd puitmaterjalikeskne, et seda mõnel pool „puuehituse stiiliks“ nimetatakse. Šveitsi stiili näidisalbumid polnud enam kohustuslikud ja ülevenemaalised, vaid Euroopa arhitektuuriväljaannete kaudu levivad.¹⁷

„Šveitsi mägikülade elujõulises arhitektuuris nähti talupoeglikku loovust ning sõltumatuse ja vabaduse peegeldust. Stiilil oli rahvusromantiline alltekst, mis aitas kaasa selle levikule terves Euroopas. Stiili põhielemendid on suur tirooli ja baieri mägimajadelt laenatud tugevalt esile ulatuv katus dekoratiivse konsoolsimsiga, rikkalik puitdekoor viilude, akende sandrike ja uksefrontoonide, rõdude jm elementide kujunduses.¹⁸

¹⁷ K. Hallas, Puitarhitektuur stiiliajaloo kandjana. – Eesti puitarhitektuur. Tallinn, Eesti Arhitektuurimuseum, 1999, lk 22.

¹⁸ *Ibid*, lk 22.

13. Puitpitsilise Pantelejevi villa „vabadus ja külluslikkus“. Foto, 2011 kevad.

Ilmekalt väljendus materjalikesksus just saelõikeornamendis, mida poleks kuigi hõlbus olnud kivist teostada. 19. sajandi puitehitiste „ülepuistamine“ saelõikeornamendiga oli kui puitarhitektuuri stiililise sõltumatus demonstratsioon.¹⁹

Kuurortlinn kujunes ülipopulaarseks. Väidetavalt oli 1912. aastaks praegusesse Narva-Jõesuuse rajatud umbes 800 villat ja väiksemat suvitushoonet. Suvitajate arv ulatunud enne Esimest ilmasõda lausa 10000²⁰. Paraku tabas õitsvat kuurortlinna sarnaselt Narvale häving Teises maailmasõjas. Purustati enamik ühiskondlikke hooneid, pansionaate ja suvilaid. Hävimisest pääsenud villad ja suuremad suvemajad kohaldati puhkekodudeks. Pantelejevi villast sai Kreenholmi manufaktuuri pansionaat. Praegu markeerivad kunagist jõudeelu vaid üksikud halvas seisukorras olevad villad ja romantilised piltpostkaardid. Kui Kolbe villa (Aia tn 15) 2006. aastal põles, lasid narvajõesuulased pisaratel voolata: „SEDA Narva-Jõesuud ei ole enam!“ Pantelejevi villa veel on, kuid sellegi väljavaated pole roosilised.

¹⁹ *Ibid*, lk 23.

²⁰ A. Paat, L. Siibak, E. Tohvri, Puitpitsvilla. Tartu, 2003, lk 66.

5.2. Hoonetüübi tehnoloogiline ja arhitektuuriajalooline omapära

Nagu eespool kirjeldasin, läks 19. sajandi viimasel veerandil eriliselt moodi stiililine mitmekesisus ja dekoorirohkus, mis vastandus varasemale rafineeritud stiilieelistusele. Ka äsja rikastunud keskkiht leiab puidustiili sobiva väljendamaks oma veidi privileeeritumat seisust. Mida rohkem, seda uhkem – see oli toonane arusaam ilust²¹. Narva-Jõesuus domineerisid euroopaliku šveitsi stiili kõrval ka neo-gooti, -renessanss, romaani, vene jm stiilid, mis toonastele maitse eelistustele vastavalt, võtsid kõik „puitpitsist ja satsist“ kiratsevad vormid. Pantelejevi villa on üks sellistest.

Uued saemasinad võimaldasid varasemast detailsemat puidu töötlemist, mille tulemusena levis ulatuslikult nn saelõikeornament, mida rakendati ohtralt viiluväljadel ja rippkarniisidel, sarikaotstes, palkonipiiretes, lamedatel balustraadidel, verandapostide, akende ja uste piirlaudade kaunistamisel.²²

Pantelejevi villa on U-kujulise põhiplaaniga. Kahekorruselisele põhikehandile liituvad kaks ühekordset mahtu. Palkehitis on vooderdatud nii seest kui ka väljast sulundlaudisega²³. Lisaks ühekordsetele mahtudele maja tagaküljel ulatuvad esifassaadi mõlemast nurgast välja avarad ning katustatud verandad. Sissepääsu esise terrassi peal toetub ehiskonsoolidele lai rõdu, mille mõlemal küljel on omakorda rõdud, mis kohati ulatuvad alumiste verandade kohale. Võimsaid lisamahte hoidvad kronsteinid on keerulised, teostatud ristipidi kokkukleebitud laudadest, mis on kinnitatud hoone põhikehandile metallankurduspoltidega.²⁴ Hoone põhjapoolselt küljelt endub katustatud lississepääs. Hoone fassaadi rikkalik dekooristik on põhiliselt saelõikeline. Uksi ja aknaid piiravad profileeritud lauad. Piki seinu (ka lisamahtudes) kulgeb sokli peal ja räästa all püstlaudis-vahevöö. Ranget rütmi loovad dekoreeritud nurgalauad ja liseeni taolise lõpetusega akna piirlauad. Põhikehandi tagumisel küljel (merepoolsel küljel) on samuti sissepääs, mille esise terrassi katust toestavad stiliseeritud (võrrelduna fassaadi toestustega) postid. Nii põhimahte kui ka vintskappe ja verandasid katab lame viilkatus. Esifassaadil vohab lopsakas saelõikeornament. Rõdu ja verandade vahelised ühendused, piirded, viilualused jm on külluslikult dekoreeritud. Ajastule tüüpiliselt paikneb villa avaral ja kõrghaljastatud krundil.

²¹ K. Hallas, Puitarhitektuur stiiliajaloo kandjana, – Eesti puitarhitektuur, lk 24.

²² *Ibid*, lk 22.

²³ Muinsuskaitse eritingimused Narva-Jõesuus, Aia 45 asuva pansionaadi hoonete restaureerimise ja rekonstrueerimise projekti koostamiseks. MKA, s A-5055, lk 3.

²⁴ *Ibid*, lk 3.

5.3. Sõnum

Pantelejevi villa detailiderikkus on muljetavaldav. Antud kontekstis paneb see suisa ahastama – kuidas seletada nii paljusid eriilmelisi hooneosaid? Analüüsisdes asja kohapeal, hoonet vahetult silmitsedes leidsin, et meisterlik tislertöö pole pelgalt kuiv puitmoodulite kordus räästas, piirde- või seinapindadel. See on justkui vene muinasjutt. Hoone lummuses tekkisid mitmed assotsiatsioonid. Ühtäkki aga taipasin, et mõtiskledes kujundlikult kaugenen olulisest põhimõttest – luua adekvaatset arhitektuurialast sõnavara. Tõdesin, et arhitektuuriteostele, kui inspireeriv see ka poleks, pean oma eesmärgi täitmisel lähenema pragmaatiliselt. Teisiti tekitaksin hoopis segadust. Isiklike hüpoteese absoluutse tõe pähe määrides, sulgeksin teiste ees ukse fantaasiamaailma, kuhu võib mõnedele arhitektuuriteostele andudes sattuda. Seda ma kindlasti ei soovi. Tahaksin aga, et need, kes arhitektuuriteostest inspireeruvad, saaksid ennast teistele arusaadavas vormis ja selges eesti keeles väljendada.

14. Pantelejevi villa puitpitsi kirjusus on demonstratiivne? Keda või mida see väljendab jäägu igäihe enda otsustada. Foto, 2011 kevad.

Mis on puitpits? Mis on nikerdus? Mis on profileeritud ja mis mitte? Kas ehiskandur või konsool? Sellistes küsimustes tuleb puitpitsvilladest rääkides selgusele jõuda! Leksikonikeskkonda lisatavatest terminitest peaks kasu olema ka teiste analoogsete objektide kirjeldamisel. Seetõttu tuleks „pitsi ja satsi“ käsitleda pigem ehitaja kui kunstniku silme läbi. Toon alljärgnevalt kolm erinevat lähenemisviisi, mille abil moodustada puitpitsilise hooneosa nimetus.

1. Lähtudes hoone mahust või muust suuremast tervikust (ees- või järelsõna):

- Mõnikord ei olegi hoone kirjeldamisel vaja laskuda üksikutesse detailidesse (nt lühikirjeldamisel). Sellisel juhul tuleks kasutada ees- või järelsõnana hoonemahtu või mõnda muud tervikut, mille juurde ehisdetail kuulub (nt viiluvälja dekoor).

2. Lähtudes puidu töötlemisviisist (valdavalt eessõnana):

- Saaglõigatud ehk saelõikeline – väljasaagimise teel nikerdatud puitpits. Selleks võib kasutada kitsaid käsi- või jõhvisaage.²⁵ Mehhaanilise jõhvisae kasutusele võtuga hoogustus nn puidustiil.
- Nikerdatud – peamiselt käsitsi spetsiaalsete nikerduspeitlite ja rasplite abil teostatav puidutöötlus viis. Kasutada saab seejuures ainult sirgekiulist, kisulisuseta, okste ja mädanikuvaba puitu. Hästi nikerdatavad on küpress, pirn, pähkel, seeder, õuna- ja punanepuu.²⁶
- Profileeritud – profileerimine või freesimine on servade, kantide ja mõnikord ka külgede selline töötlemine, mille tulemusena saadakse sooned, punnid, veerandid, valtsid, faasid, kumer-, õõnes- ja ehisfiguursed profiilid. Peaaegu kõikidel neil juhtudel on süvendid ja väljaasted väiksed ning kitsad. Freesimine toimub nn profiilihöövli abil. Profiilihöövli nimetus võib sarnaneda ka väljahööveldatava profiili nimetusega, nt rihvhöövli või karniisihöövli.²⁷ Profileeritud on seega üldjuhul kitsad dekoorielemendid nagu karniis, piirlaud, laudis jms.

3. Lähtudes funktsioonist (ees- või järelsõnana):

- Puitpitsilised detailid ei ole ainult dekoreeriva eesmärgiga. Mõnedki neist on kandva või mõne muu funktsiooniga (ehiskonsool, saelõikeline sarikaots jne).

²⁵ A. S. Ardanski, Ehituslaudsepatööd. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus, 1956, lk 210.

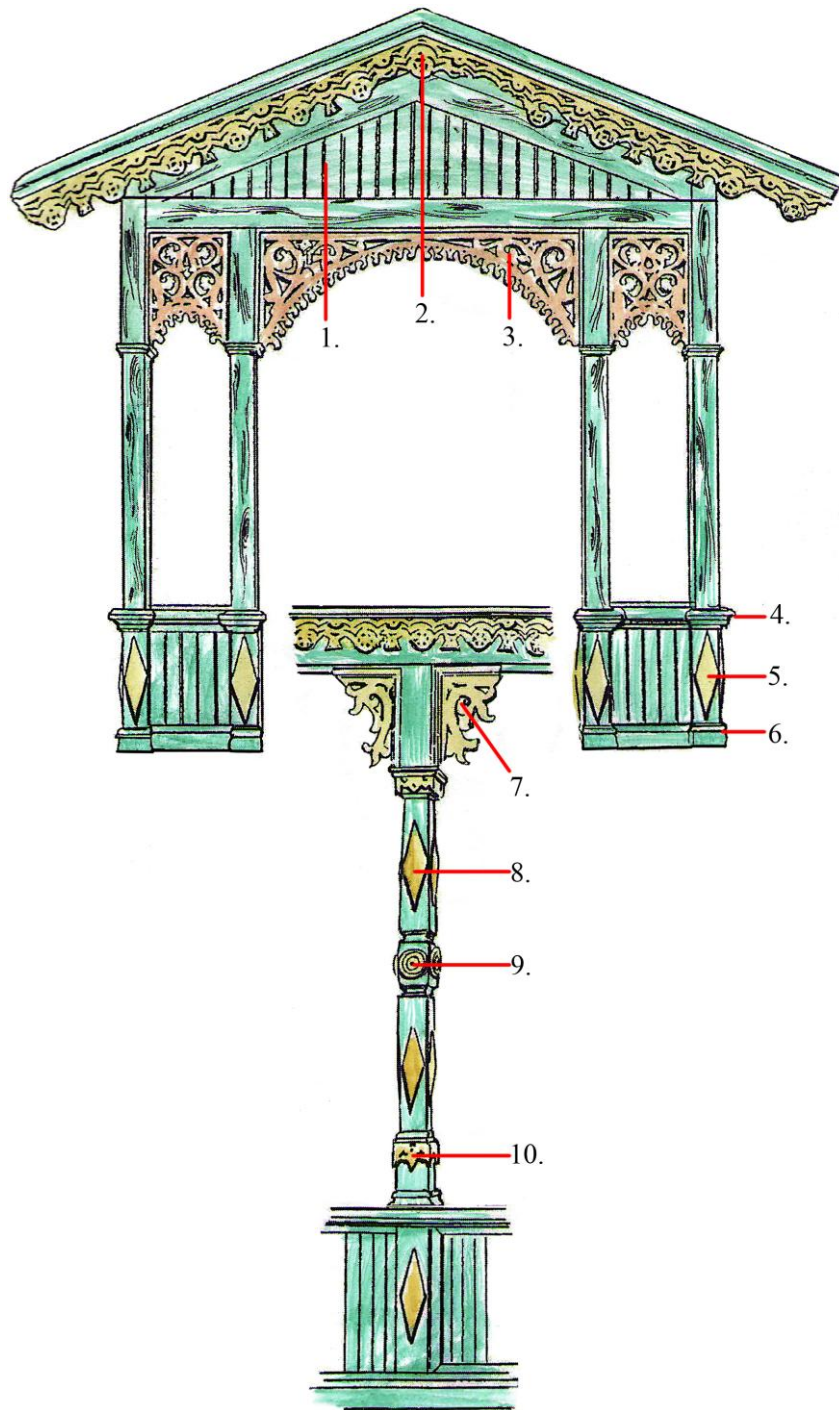
²⁶ *Ibid*, lk 211.

²⁷ *Ibid*, lk 109.

Et lähenemisviise paremini mõista, lisan käsitlusele kolm illustratsiooni. Iga joonis piltlikustab vastavalt kolme erinevat lähenemisviisi. Esimesel joonisel on väljatoodud detailid nimetatud lähtudes hoone mahust või muust suuremast tervikust, teises lähtudes puidu töötlemisviisist ja kolmandas lähtudes funktsioonist. Vastetes on rasvase kirjaga juhitud tähelepanu sõna või sõnaühendi lähtekomponendile (nt hooneosa nimetamisel lähtununa mahust või muust suuremast tervikust, toon „**piki räästast kulgeva** saelõikeline nikerduse“ vasteks „**räästapits**“, märkides antud juhul ära nn suure terviku (räästas), mille osa saelõikeline nikerdus on. Joonistustele seletuseks lisaksin veel ka seda, et sõna – pits – käsitlen ühtaegu nii väljasaagimise teel nikerdatud ornamentikana, kui dekoreeriva funktsiooni tähistajana (detailide nimetamine lähtudes funktsioonist, lk 38).

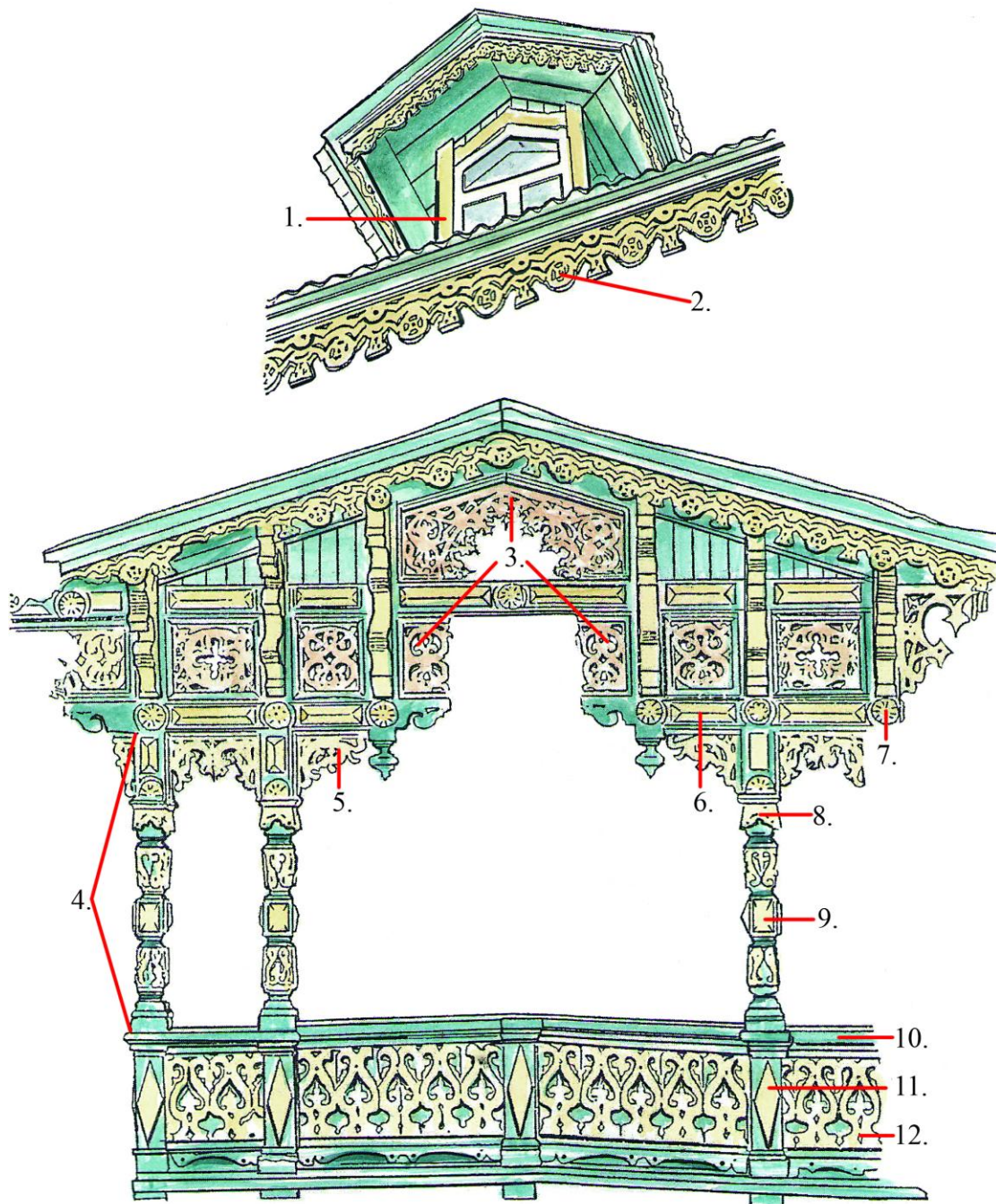
Illustratsioonid järgnevad lehekülgedel 36, 37 ja 38.

Detailide nimetamine lähtudes hoone mahust või muust suuremast tervikust

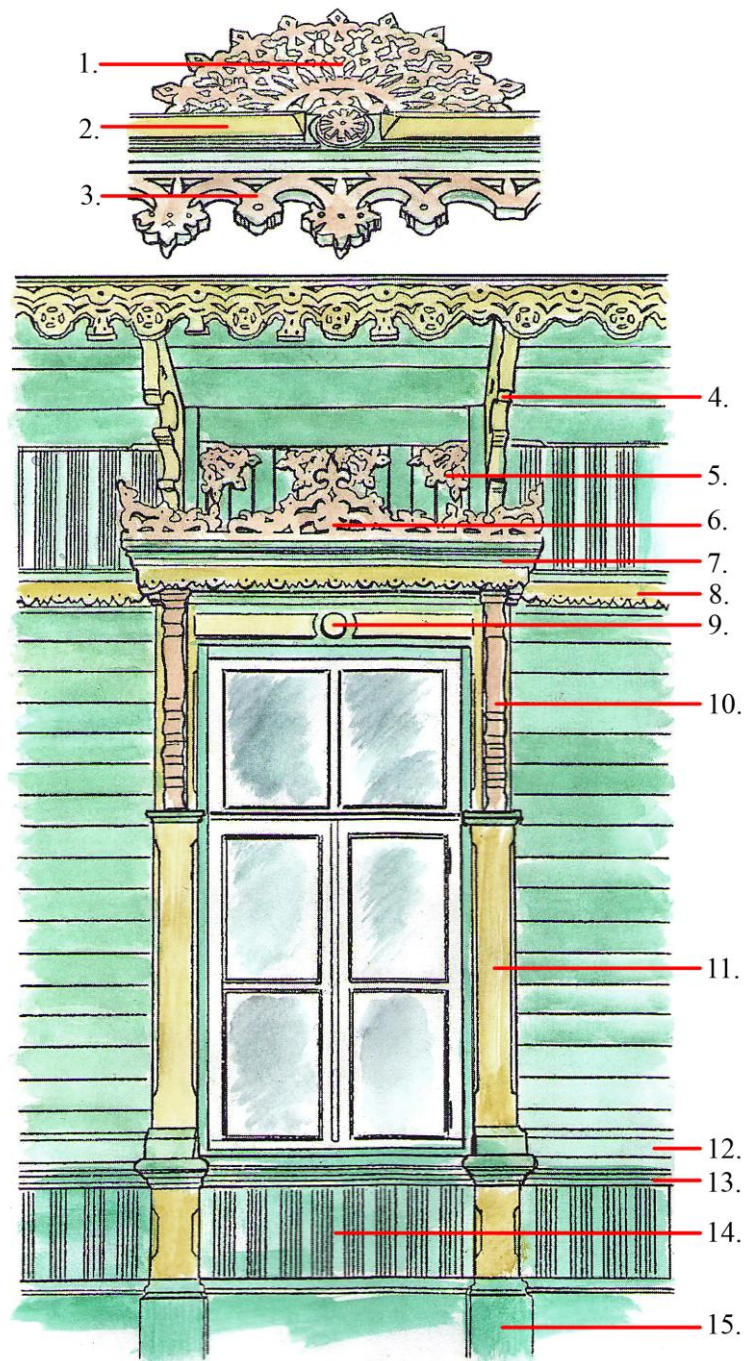
1 – viiluvälja horisontaalne sulundlaudis; 2 – saelõikeline piki räästast kulgev nikerdus ehk räästapits; 3 – veranda postide vaheline saelõike ornamentika ehk postide vaheline puitpits; 4 – piirde ülemised profiillauad; 5 – nikerdatud romb piirdel ehk piirde romb; 6 – piirde alumised profiillauad; 7 – posti ja terrassi katuse vaheline ehiskonsool ehk posti ehiskonsool; 8 – nikerdatud romb postil ehk posti romb; 9 – silindrikujuline puitnikerdus postil ehk posti silindernikerdus; 10 – saelõike ornamentika postil ehk posti pits

Detailide nimetamine lähtudes puidu töötlemisviisist

1 – freesitud akna piirdeliist ehk **profileeritud** piirlaud; 2 – saelõikeline piki räästast kulgev **nikerdus** ehk räästapits; 3 – veranda sõrestikpostide vaheline **saelõike** ornamentika ehk postide vaheline **puitpits**; 4 – väljasaagimise teel **nikerdatud ja käsitsi nikerdatud** puitdetailidest liigenduv dekoratiivne post ehk **nikerdatud** post; 5 – saaglõigatud konsool ehk **ehiskonsool**; 6 – **nikerdatud** klots ehk **klotsnikerdus**; 7 – **nikerdatud** silinder ehk **silindernikerdus**; 8 – **saelõike** ornamentika postil ehk posti **pits**; 9 – klotsikujuline **nikerdus** postil ehk posti **klotsnikerdus**; 10 – piirde ülemised **profiillaud**; 11 – **nikerdatud** romb piirdel ehk piirde **rombnikerdus**; 12 – väljasaagimise teel **nikerdatud** puitpits piirdel ehk piirde **puitpits**

Detailide nimetamine lähtudes funktsioonist

1 – saelõike ornamentika ehk **puitpits**; 2 – nikerdatud klots ehk **dekoratiivne** klotsnikerdus; 3 – saelõikeline piki räästast kulgev nikerdus ehk räästapits; 4 – **toestava funktsiooniga** saaglõigatud nikerdus ehk ehiskonsool; 5 – saelõike ornamentika ehk **puitpits**; 6 – sandrik; 7 – akna pealne profileeritud **ehisliist** ehk akna ülemine karniis; 8 – saelõikeline piki vahevööd kulgev nikerdus ehk **puitpits**; 9 – **dekoratiivne** puitnikerdus; 10 – **toestava funktsiooniga dekoratiivne konsool** ehk ehiskandur; 11 – **seina materjali ja akna piitade ühenduskohta kattev** profileeritud liist ehk **piirlaud**; 12 – **soklilaud**; 13 – vahekarniis; 14 – püstlaudis-vahevöö; 15 – liseeni motiiv

Lenderi maja

Ehitusaeg: 19. sajandi lõpp ja 20. sajandi algus

Pildil: Lenderi majad Tallinnas Tehnika tänaval

6. Lenderi maja

6.1. Inetud kastikesed ja küünid

15. 3-teljelse puitmaja Õle ja Timuti tänava nurgal projekteeris Voldemar Lender aastal 1909. Praeguseks on see haruldane näide vanemast Lenderi majatüübist. Foto, 2011 kevad.

Lendri majad, mida 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses Tallinasse hulganisti ehitati, pole lihtsalt odavate korteritega üürimajad. Tagantjärei on neid nimetatud lausa eestikeelse linnakultuuri hälliks²⁸. Enamik maalt linna kolinud eestlastest leidsid peavarju eeskätt Lenderi majades. Selline termin on käibel olnud mõnikümmend viimast aastat ning seda kasutatakse kui tagasihoidlikku kummardust Voldemar Lenderi sajanditagusele panusele Tallinna linna ja eestikeelse linnatühiskonna arengus. Voldemar Lender oli nimelt insener ja ehitusettevõtja, kellest sai Tallinna esimene eestlasest linnapea. Odavamaid puitmaju suutsid endale või väljaüürimiseks ehitada ka eestlased. Selle tulemusena said neist kinnisvara-

²⁸ A. Martin, Lenderi maja. Tallinn: Tallinna Kultuuriväärtuste Amet, 2009, lk 1. Olgu siinkohal lisatud, et suures osas toetun samale raamatule ka edaspidises käsitluses.

omanikud ja hääleõiguslikud kodanikud. Eestlastest hääleõigusliku valijaskonna tekkimise tulemusena saigi Voldemar Lender 1906. aastal Tallinna linnapeaks. Lender polnud esimene ega ka produktiivseim, kes seda tüüpi puitmaju projekteeris, kuid linnapeana soosis ta odavamate puidust üürimajade ehitamist.²⁹

Eesti soost väikekodanlus ehitas ühe- ja kahekorruselisi üürimaju kõige kättesaadavamast ja odavamast materjalist – puidust. Kui enamike hoonete projekteerijaiks olid insenerihariduse saanud ehitusmeistrid, siis erandina projekteerisid agulimaju ka arhitektid. Tallinna agulimajade projekteerijateks 1870. kuni 1880. aastatel olid nt Rudolf Otto Knüppfer (Tartu mnt 5, 1882; Sakala/Tatari nurgamaja, 1884; Niine 1 ja 3, 1880 ja 1881), Ervin Bernhard (J. Poska 17, 1881; Uus Tatari 14, 1880; Allika 6, 7, 8, 1903), vähemal määral projekteerisid agulitesse puitmaju ka Axel von Howen, Louis Christopf, Otto Schott, ja Nikolai Heraskov. 20. saj alguses olid hoonete aktiivsemad projekteerijad Anton Uesson, Karl Jürgenson, Voldemar Lender jt.

Tallinna puitmajade arv kasvas ajavahemikul 1890–1914 enam kui kahekordseks – 2500-lt 5600-ni³⁰. Seejuures Tallinna toonane linnapilt erines märkimisväärselt teistest lähimatest keskustest nagu Riia või Helsingi. Kui viimastes kerkis arvukalt esinduslikke hooneid ja heakorrastatud kvartaleid, siis Tallinnas vorbiti aina odavaid agulimaju. Selline tendents polnud kaugelt kõigile meeltemööda. „Puitmaju sõimati „inetuteks kastideks“ ja „küünideks“.³¹ Mait Metsanurk kutsus 1905. aastal neid lausa hävitama: „Maha peaks nad kistama põhjani, kivi ei peaks kivi peale jäetama! Ära peaks nad hävitama kõigega, mis nende sees on! Ei ole ju nendes muud kui igavene viletsus, nälg, puudus, jälk mustus, lutikad, prussakad ja kõik see, mis viletsuse ja mustusega koos elab.“³² Erinevus teiste keskustega tuli sellest, et siinsed suured tööstus- ja kaubandusettevõtted kuulusid Peterburi, Moskva või Lääne kompaniidele, kes viisid kapitali välja ega investeerinud linna väljaehitamisse.

Aktiivne puitelamuehitus kestis I maailmasõja puhkemiseni. Kuna linna ühiskondlik transport oli vilets, tihenes asustus just suurettevõtete läheduses – Kalamajas, Uue Maailma asumis, Veerenni ja Sikupilli piirkonnas, Kitsekülas ja Pelgulinnas.

Praeguseks on need piirkonnad armastatud elamiskohaks paljudele, kes väärtustavad terviklikku ja ajaloolist linnamiljööd ning looduslikke materjale. Kaasaegsed lahendused vastavad ka nõudliku elaniku ootustele. Kui läinud sajandil võisid tallinnlased kadedusega

²⁹ *Ibid*, lk 2.

³⁰ K. Hallas, Puitarhitektuur stiiliajaloo kandjana, – Eesti puitarhitektuur, lk 32.

³¹ *Ibid*, lk 33.

³² M. Metsanurk, Viimne päev. Novellid. Tallinn: Eesti Kirjanikkude Liit, 1927, lk 87.

imetleda Riia linna esinduslikke kivimaju, siis nüüd imetletakse hoopis Tallinna agulipiirkondade ajaloolist hõngu. Liisa Pakosta intervjuus Groningeni ülikooli ruumiteaduste instituudi planeeringute osakonna professori Gregory Ashworthiga vastab viimane küsimusele, mis talle Tallinna linnas turistina silma jäi, järgmiselt: „Kalamaja. See on unikaalne, teistest eristuv ja omapärase arhitektuuriga asum. Nii majad kui tänavad on inimesele sobivas mõõdus, inimlikud, kuigi tihedalt täis ehitatud. See on ka mõistetav: tegemist on ju sisuliselt kesklinna, mitte eeslinnaga, siin peabki olema suur ehitustihedus...”³³.

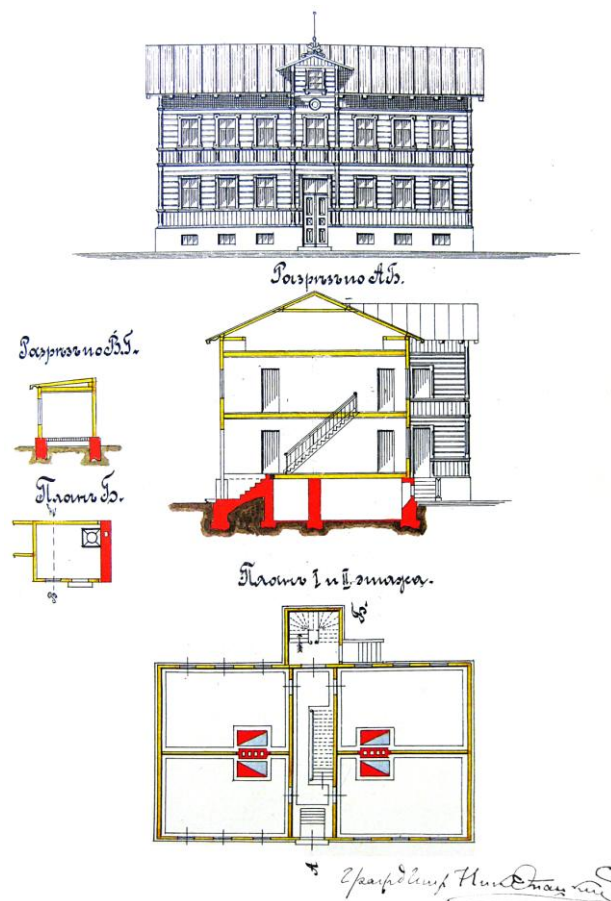
16. Algupärasena säilinud Lenderi maja Kalamajas (Malmi tn 6) on vägagi prestiižne elamiskoht. Tüüpilise 7-teljelise hoonele on lisatud kahekorruseline lisamaht. Foto, 2011 kevad.

5.2. Hoonetüübi tehnoloogiline ja arhitektuuriajalooline omapära

Harilikult kahekorruselised, sümmeetrilise fassaadiga Lenderi majad on vormilt ja ruumistruktuurilt lihtsad. Rõhtpalk-konstruktsiooniga kastmajakestel on valdavalt paekivist

³³ L. Pakosta, Jalgsi, rongi või jalgrattaga? Käsu korras või kokkuleppel? – Sirp 29. IV 2011

sokkel ja madal viilkatus. Välisseinu katab horisontaalne laudvooder, mida sageli ilmestavad püstlaudisega vahevööd. Hoonetele lisavad aktsenti sepistatud varikatus ning dekoratiivne välisuks. Lenderi maja on väikeste ühe- ja kahekorruseliste koridoritüüpi majade³⁴ edasiarendus. Majatüübi kujunemist on mõjutanud ehitismäärused ja tuleohutuseeskirjad. Lenderi majal treppidest üks kulgeb piki koridori, teine aga keerdub hoone hoovipoolses mahus (ill ?). Hoone fassaad ja plaanilahendus varieeruvad vastavalt asukohale, omaniku jõukusele ning maitsele. Seetõttu võib ka üpris iseäralike mahtudega hoone klassifitseeruda nn Lenderi majaks. Sageli on maju dekoreeritud puitmaterjali keskse šveitsi stiili võtetega. Pea eranditult on kaunistatud kõikide Lenderi majade katuse kandekonstruktsioonid (sarikaotsad), vähematel juhtudel aknad (tahvel, sandrik, ehiskandur), räästas (puitpits) ning seinapind (diagonaal-laudis, vahekarniis jms).

17. 7-teljelise Lenderi maja eestvaade, lõige ja plaan. Dekoratiivne varras frontoonil ja ümaraken trepikoja- ja pööninguakna vahel on tüüpilised ilustused projektides. Natsionaliseerimistoimik. Kopli tn. 24. Johannes Simson, kinn. nr. 2076. Tallinna Linnaarhiiv, f R-1, n 6-I, s 977.

³⁴ Selliseid maju nimetatakse ka lenderi-eelseteks.

Lenderi maja näis 20. saj linnapildis igavalt tüüpiline. Nõ arhitekti ambitsiooni nendes majades üldjuhul ei avaldu. Pisut esinduslikumad näisid juugendi mõjulised ja geomeetrilised lahendused kõrge sokli ja trapetsfrontooniga. Igavatele agulikvartalitele omanäolisemad ehitised on keldripoe ja tornikestega nurgapealsed majad:

18. Omanäolisemaid maju Pelgulinna puitasumis Timuti ja Ristiku tn nurgal. Hoone paremale küljele heidavad varju ka vastasmaja teravtipuline torn ja frontoon. Foto, 2011 kevad.

5.3. Sõnum

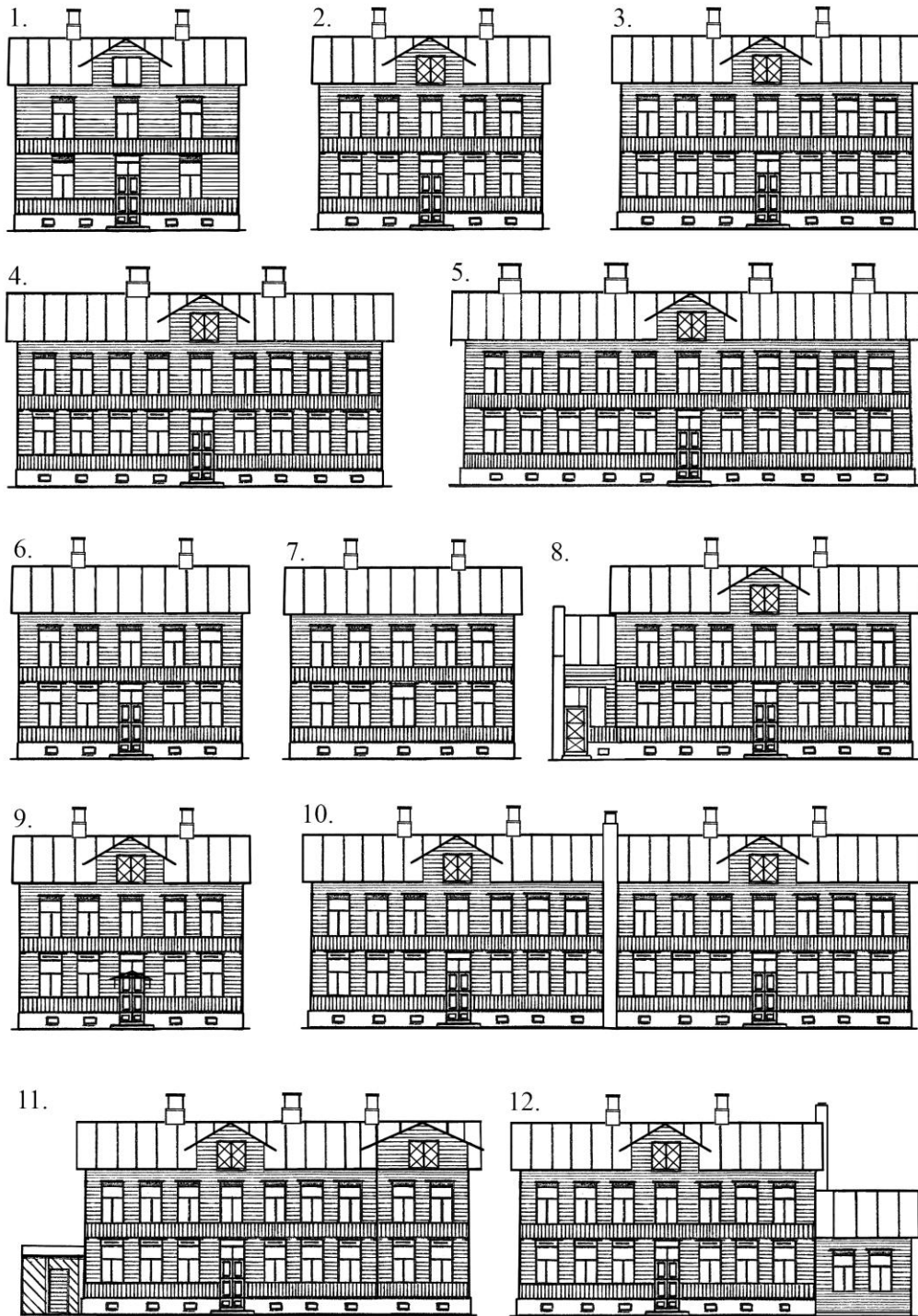
Kaua aega on paljud Lenderi majade kogumitest püsinud muutumatuna moodustades terviklikke ja nüüdseks haruldasi miljööalasi, mis on paljude inimeste igapäevaseks keskkonnaks. Et neid piirkondi säilitada, andis Tallinna Kultuuriväärtuste amet 2009. aastal välja trükise Lenderi maja kujunemisest ja hooldamisest. Tänu sellele teavad agulimajade elanikud ja üürnikud hoopis rohkem oma kodumajadest³⁵. Illustreeritud raamatukeses on

³⁵ Tallinna Kultuuriväärtuste Ameti trükised Tallinna majast, Lenderi majast ja funktsionalistlikest hoonetest on poelettidelt kiired kaduma. Möödunud aastal kordustrukiti raamat Tallinna majast.

illustreeritud ka hooneosaid. Raamatu abil koostasingi esimese terminite tabeli (LISA nr 4). Täiendasin raamatus nimetatud hooneosaid veel mõne terminiga ja pildistasin need üles. Leian, et Lenderi maja terminitele lisatavad illustratsioonid peaksid digitaalses leksikonis kajastama ka hoonetüübi mahulist mitmekesisust. See konkretiseeriks piiri Lenderi majade ja vanemate puithoonete vahel.

Siinkohal toon illustratsiooniks ühe näidislehe (lk 46).

Lenderi maja erinevad lahendused

1 – 3-teljeline maja; 2 – 5-teljeline maja; 3 – 7-teljeline maja; 4 – 9-teljeline; 5 – 11-teljeline; 6 – trepikoja frontoonita majatüüp; 7 – tänavaukseta maja; 8 – lisamahu ja –tänavauksega lahendus; 9 – varikatusega 5-teljeline Lenderi maja; 10 – tulemüüriга eraldatud Lenderi majad; 11 – kahekorruselise lisamahu ja väravaga Lenderi maja; 12 – ühekorruselise lisamahuga lahendus

7. Kokkuvõte

Bakalaureustöö protsess kulges visalt. Esialgu lootsin töös kirjeldatud internetipõhist keskkonda realiseerida. Töö edenedes taipasin kiirelt, et piirduma peab pelgalt leksikonikeskkonna visiooniga. Töö teostamiseks võimaldatud aeg seadis oodatust rangemad piirid, mistõttu tuli mitmes uurimuse osas teha olulisi kärpeid. Töö ülesehitust ja struktuuri ma aga ei muutunud.

Alustada historiograafilise uurimusega oli strateegiline samm. Viisin ennast täielikult kurssi erialakirjandusega. Uurimuse analüüs ja tulemused motiveerisid ning andsid veenmisjõu teemaga jätkamiseks. Mahukas ülevaade on bakalaureusetöö vältimatu osa ja allub spetsiifilisele ülesehitusele, kuid on vabalt vaadeldav ja informatiivne ka eraldiseisva historiograafilise uurimusena.

Töö praktiliseks osaks kujunes objektide fotografeerimine. Terava pilguga sedavõrd säravaid arhitektuuriobjekte vaadelda pakkus sügava elamuse. Kogu nähtu ja tajutu bakalaureusetöös muidugi ei kajastu, kuid just objektidel liikudes leidsid mitmed peas keerlenud põhimõttelised seisukohad kinnitust. Just praktilise osa teostamisel kujunes bakalaureusetöö lõplik ülesehitus ja moraal.

Terminite formuleerimine ja illustreerimine on töö kõige subjektiivsem osa. Isekeskis teoretiseerides võib terminite nimetamisega hoopis segadust tekitada. Õnneks sain selles osas õigeaegset tagasisidet juhendajatelt. Rõhutaksin siinkohal, et käesolevas lõputöös toodud terminid ja vasted nendele, pole üdini ammendavad ja adekvaatsed. Alternatiivse idee ühe osana tuleks neid pidada pigem eksperimendiks. Paljud terminid on minu enda formuleeritud, sest varem ei ole seda tehtud. Idee kohaselt saaks neid leksikonikeskkonnas parandada ja täiendada.

Kõik kolm näidet puitarhitektuurist olid täiesti erinevad. Iga objekt oma rikkalike detailide ja ehitusajalooga kannab sõnumit, mida illustratsioonide ja fotodega edasi anda püüdsin. Arvan, et illustreeritud arhitektuuriterminite digitaalse vormistamise idee edasiandmine historitsismiajastu puitarhitektuuri abil õnnestus hästi ja tulemus vastab esialgu püstitatud eesmärgile.

Töö tulemusena tõdesin, et terminite koondamisel ja formuleerimisel tuleb seada selge piir. Terminid ei peaks kunagi varjutama loomingulist ja kujundlikku arhitektuuriteose lugemist ega olema takistuseks fantaasiarikaste hüpoteeside tekkimisel. Maja räästas vooklevat puidust taimornamendi täpne liik jäägu ikka igäühe enda otsustada...

Kasutatud materjalid

Arhiiviallikad

- Natsionaliseerimistoimik. Kopli tn. 24. Johannes Simson, kinn. nr. 2076. Tallinna Linnaarhiiv, f R-1, n 6-I, s 977.

Käsikirjad

- V. Orlov. Muinsuskaitse eritingimused Narva-Jõesuus, Aia 45 asuva pansionaadi hoonete restaureerimise ja rekonstrueerimise projekti koostamiseks. 2001. MKA, s A-5055.
- N. Raid. Täiendavaid andmeid Burdenko tn 4 arhitektuuri-ajaloolise õiendi juurde. 1973. Kaust II-A. MKA, s P-2592.

Publikatsioonid

- A. S. Ardanski, Ehituslaudsepatööd. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus, 1956, 238 lk.
- F. D. K. Ching, A visual dictionary of architecture. New York: John Wiley & Sons Inc, 1995, 319 lk.
- K. Hallas, Puitarhitektuur stiiliajaloo kandjana. – Eesti puitarhitektuur. Tallinn, Eesti Arhitektuuri-museum, 1999, lk 11–71.
- A. Martin, Lenderi maja. Tallinn: Tallinna Kultuuriväärtuste Amet, 2009, 36 lk.
- M. Metsanurk, Viimne päev. Novellid. Tallinn: Eesti Kirjanikkude Liit, 1927, 87 lk.
- A. Paat, L. Siibak, E. Tohvri, Puitpitsvilla. Tartu, 2003, 79 lk.
- L. Pakosta, Jalgsi, rongi või jalgrattaga? Käsu korras või kokkuleppel? – Sirp 29. IV 2011, lk 18–19.
- V. Raam, Eesti arhitektuur III. Tallinn: Valgus, 1997, 224 lk.
- M. Siilivask, Tartu arhitektuur 1830–1918. Historitsism ja juugend. Tartu: Rahvusarhiiv, 2006, 487 lk.

Veebilehed

- Kallavere küla kodulehekül. <http://rkk.ee/kula/infomaterjalid/inimesed-2/> (25.V.11)
- Kultuurimälestiste riikliku registri andmebaas. <http://register.muinas.ee/?menuID=monument&action=view&id=6964> (25. V 2011)

Lühendid

- MKA – Muinsuskaitseameti arhiiv

LISAD

LISA 1. Analüüsitud ehitus- ja arhitektuurialaste väljaannete loetelu.....	51
LISA 2. Baeri maja termineid.....	71
LISA 3. Pantelejevi villa terminid.....	82
LISA 4. Lenderi maja terminid	87
LISA 5. CD	
<i>Summary</i>	98

LISA 1. Historiograafia

Erialakirjanduse asjakohasuse hinnangud:

Nõndanimetatud asjakohasuse hinnang (H) on määratlus väärtuste skaalal, mis kirjeldab väljaande vastavust teemale, kui eesmärgiks on arhitektuuri- ja ehitusterminite ning illustratsioonide tuvastamine eesti keelsest erialakirjandusest. Väärtused jagunevad järgmiselt:

0 – ei sisalda ehitus- ja arhitektuurialaseid termineid ega illustratsioone. Asjakohasusele viitab vaid pealkiri.

1 – publikatsioon sisaldab vaid üksikuid ehitus- ja arhitektuurialaseid termineid.

2 – väljaande väikse osana on käsitletud ehitus- ja arhitektuuritermineid või on toodud üksnes nende võõrkeelseid vasteid.

3 – sisaldab ainult spetsiifilisi termineid ja illustratsioone (nt pilte ja seletusi katusekividest, palkseintest, ehituskonstruktsioonidest vms). Terminid lähtuvad väljaande teemast ja on käsitletud eelkõige tekstist arusaamise osana.

4 – ehitus- ja arhitektuuriterminitele on pühendatud osa publikatsioonist. Sisaldab asjakohast pildimaterjali.

5 – väljaandes on keskendutud üksnes arhitektuuri- või ehitusterminite seletamisele. Sisaldab seejuures asjakohast pildimaterjali.

★ - unikaalset ja eesmärgipärast materjali sisaldav väljaanne.

KAANEPIILT	AUTOR/PEALKIRI/ILMUMISAASTA	RAAMATU-KOGU	KOHAVIIT	H
	Barmin, Vassili Ehitaja käsiraamat / W. Barmin Ilmunud Tallinn : [s.n.], 1924	RR 3.k arhiivkogu	Ar 924/Barmin	0
	Maaehitusi : valik ART Põllumajanduseliidu Ehitusetalituse väljatöötatud kavandeid. I / toimetanud A. Esop ; [eessõna: E. Jacoby] Ilmunud Tallinn : ART Põllumajanduseliit, 1928	RR 3.k arhiivkogu	Ar 928C/Maa- ehitusi	2

	Maaehituse : valik ART Põllumajanduseliidu Ehitusetalituse väljatöötatud kavandeid. II / toimetanud A. Volberg ; [eessõna: E. Jacoby] Ilmunud Tallinn : ART Põllumajandusliit, 1930	RR 3.k arhiivkogu	Ar 930B/Maaehituse	2
	Ehituskäsiraamat / [toimetajad E. Kühnert ... jt.] Ilmunud Tallinn : [Eesti Arhitektide Ühing], 1932	RR 3.k arhiivkogu	Ar 932/Ehituskäsiraamat 2 [1932]	0
	Grauen, Andres, 1886-1942 Tulekindel ehitusviis "NOPSA" / A. Grauen ja V. Alver Ilmunud Tallinn : A. Grauen ja V. Alver, 1936	RR 3.k arhiivkogu	Ar 936/Grauen	3
	Tehnilised oskussõnad. [1. osa] : Tehnikaülikooli tehniliste oskussõnade komisjoni ettepanekud Ilmunud [Tallinn : Insenerikoda, 1938]	TLÜAR Baltika kogu	Erar 5641c	5 ★
	Bölau, Konstantin, 1899-1959 Tavalisemate meil püstitatavate hoonete ehituskonstruksioonidest ja nende omavahelisest suhtuvusest / Konstantin Bölau Ilmunud [Tallinn] : Tehniline Kirjastus, 1938	RR 3.k arhiivkogu	Ar 938/Bölau 1 [1938]	4 ★
	Veski, Arvo, 1908-1975 Puittehituse käsiraamat / Arvo Veski ; toimetanud Leo Jürgenson Ilmunud Tartu : Teaduslik Kirjandus, 1940	RR 3.k arhiivkogu	Ar 940/Veski	4 ★
	Jürgenson, Leo, 1901-1986 Elamu soojapidavus / Leo Jürgenson Ilmunud Tartu : Tartu Eesti Kirjastus, 1942	RR 3.k arhiivkogu	Ar 942/Jürgenson	2
	Veski, Arvo, 1908-1975 Puit tarbematerjalina / Arvo Veski ja Teodor Ussisoo Ilmunud [Tartu] : Tartu Eesti Kirjastus, 1942	RR 3.k arhiivkogu	Ar 942/Veski	2

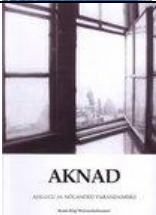
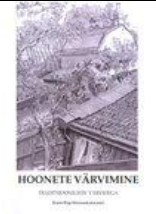
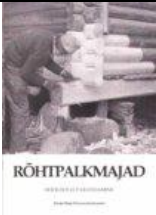

	Ehituspaekivide kasutamise tehnilised juhendid = Технические указания по применению строительного плитняка / Eesti NSV Arhitektuuri Valitsus ; koostanud Arvo Veski Ilmunud Tallinn : Pedagoogiline Kirjandus, 1947	RR 3.k arhiivkogu	Ar 947/Veski	3 ★
	Veski, Arvo, 1908-1975 Puusepa- ja laudsepatööd : [õpperaamat puuseppade- ja laudseppade-spetsialistide ettevalmistamiseks tööstuskoolides ja tööstustehnikumides ning ka puuseppade ja laudseppade kvalifikatsiooni tõstmiseks tehnilise miinimumi kava ulatuses] / Arvo Veski Ilmunud Tallinn : Pedagoogiline Kirjandus, 1948	RR 3.k arhiivkogu	Ar 948/Veski	4 ★
	Jürgenson, Leo, 1901-1986 Elamuehitus. 1. [osa], Ehitusfüüsika ja -ökonomika, -materjalid ja põhitariindid / Leo Jürgenson Ilmunud Tartu : Teaduslik Kirjandus, 1949	RR 3.k arhiivkogu	Ar 949/Jürgenson	4 ★
	Ehitustööde teostamine : [kinnitatud kõrgemate ehitustehniliste õppeasutuste õpperaamatuna] / toimetanud B. P. Gorbušin Ilmunud Tallinn ; Tartu : Eesti Riiklik Kirjastus, 1950	RR 3.k arhiivkogu	AR2-98-01270	2
	Veski, Arvo, 1908-1975 Kolhoosihoonete ehitamine / Arvo Veski Ilmunud Tallinn ; Tartu : Eesti Riiklik Kirjastus, 1950	RR 3.k arhiivkogu	Ar 950/Veski	3 ★
	Veski, Arvo, 1908-1975 Kolhoosihoonete ehitamine savist / Arvo Veski Ilmunud Tallinn : Eesti Riiklik Kirjastus, 1950	RR 3.k arhiivkogu	Ar 950/Veski	2
	Otloot, Hendrik, 1906-1965 Arhitektuuri ja ehitustehnika alused / Hendrik Otloot, Arvo Veski Ilmunud Tallinn : Eesti Riiklik Kirjastus, 1952	RR 3.k arhiivkogu	Ar 952/Otloot	4 ★
	Ardanski, Aleksei Ehituslaudsepatööd / Aleksei Stepanovitš Ardanski Ilmunud Tallinn : Eesti Riiklik Kirjastus, 1956	RR 3.k arhiivkogu	Ar 956/Ardanski	4 ★

	Kergseina tüüpe Eesti NSV elamuehituses / Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Riiklik Teaduslik-Tehniline Komitee, Eesti Vabariiklik Teaduslik-Tehnilise Propaganda Maja Ilmunud Tallinn : [Eesti NSV Ministrite Nõukogu, 1957]	RR 3.k arhiivkogu	AR J-1410 1 [1957]	2
	ENE : Eesti nõukogude entsüklopeedia. 1. – 15. köide Ilmunud Tallinn : Valgus, 1985 - 2007	RR	lugemissaal	4 ★
	Veski, Arvo, 1908-1975 Individaalehitaja käsiraamat / Arvo Veski, K. Aarmann, A. Niine ; [kaas: V. Vare] Ilmunud Tallinn : Eesti Riiklik Kirjastus, 1959	RR 3.k arhiivkogu	Ar 959/Veski	4 ★
	Ehitusmeistri käsiraamat Ilmunud Tallinn : Eesti Riiklik Kirjastus, 1960	RR 3.k arhiivkogu	Ar 960/Ehitusmeistri	3
	Veski, Arvo, 1908-1975 Laudsepa ja mööbelsepa käsiraamat / A. Veski ; [kaas: V. Vare] Ilmunud Tallinn : Eesti Riiklik Kirjastus, 1962	RR 2.k hoidla	EA 22.218	3
	Beljajev, Aleksandr Ehituskonstruktsioonide montaaž : [õpik kutsekoolidele] / Aleksandr Beljajev, Mihhail Tolstoi ; [tõlkinud H. Mänd] Ilmunud Tallinn : Eesti Raamat, 1965	RR 3.k arhiivkogu	Ar 965/Beljajev	3
	Eesti arhitektuuri ajalugu / Eesti NSV Teaduste Akadeemia ; toimetuse kolleegium: Harald Arman (peatoimetaja)... [jt.] Ilmunud Tallinn : Eesti Raamat, 1965	EKA lugemissaal	72E/E20	2 ★
	Kogermann, Edgar, 1924-2008 Ehitusjoonestamine : [õppevahend tehnikumide ehituserialadel] / Edgar Kogermann, Harri Leppik, Karl Tihase ; [kaas: H. Polberg] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1966	RR 3.k arhiivkogu	Ar 966/Kogermann	0

	Veski, Arvo, 1908-1975 Ehitusplekkseptatööd / Arvo Veski ; [kaas: G. Pant] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1966	RR 3.k arhiivkogu	Ar 966/Veski	3 ★
	Iljin, Mihhail, 1903-1981 Arhitektuuri mõistmise alused / Mihhail Iljin ; [eessõna: M. Port] Ilmunud Tallinn : Eesti Raamat, 1967	RR 8.k kunstisaali hoidla	GE1 72/3	0
	Laul, Heinrich, 1910-1991 Ehituskonstruksioonide projekteerimise alused / Heinrich Laul... [jt. ; kaas R. Kelu] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1969	RR 3.k arhiivkogu	Ar 969/Ehitus- konstruktsioo- nide	0
	Skatõnski, Viktor Ehitaja käsiraamat / V. Skatõnski ; [kaas: E. Tali] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1969	RR 3.k arhiivkogu	Ar 969/Skatõnski	0
	Konsap, Valentine, 1913-1987 Dekoratiivne sepis Tallinna arhitektuuris XVI-XVIII sajandil / Valli Konsap ; kaas: A. Koemets ; Eesti NSV Riiklik Ajaloomuuseum Ilmunud Tallinn : Kunst, 1971	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 8-2	2 ★
	Kuusik, Edgar Johan, 1888-1974 Ehituskunst / E. J. Kuusik ; [kaaneümbris, kaas ja tiitel: T. Aru] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1973	TlnKR kojulaenutus	72/KUU	0
	Veski, Arvo, 1908-1975 Ehitustööd / Arvo Veski Ilmunud Tallinn : Valgus, 1975	RR 3.k arhiivkogu	Ar 975/1135	3
	Vene-estli ehituse sõnastik = Русско-эстонский строительный словарь : [umbes 15000 sõna] / koostanud Tiit Masso ; toimetanud Leo Jürgenson Ilmunud Tallinn : Valgus, 1975	RR 3.k arhiivkogu	Ar 975/1029	2

	Veski, Arvo, 1908-1975 Suvenajade ehitamine / Arvo Veski Ilmunud Tallinn : Valgus, 1976 Trükikordus 2. muud. ja täiend. tr.	TlnKR kojulaenus	69/VES	3
	Matve, Hubert, 1929-1993 Ehitus läbi aegade / Hubert Matve Ilmunud Tallinn : Valgus, 1976	RR 3.k arhiivkogu	Ar 976/1335	0
	Habicht, Tamara, 1918-2001 Rahvapärane arhitektuur : [monograafia] / T. Habicht ; toimetuse kolleegium: Kalju Konsin... jt. ; Eesti NSV Riiklik Etnograafiamuuseum Ilmunud Tallinn : Kunst, 1977	TlnKR kojulaenus	72(E)/EES	2 ★
	Silikaltsiidetailidest seeria "EKE 11". 2. kaust, Sõlmed ja detailid : lahendused 2K ja 2E / Vabariiklik Koondis "Eesti Kolhoosiehitus", Projekteerimisinstituut "EKE Projekt" Ilmunud Tallinn : EKE Projekt, 1978	RR 3.k arhiivkogu	Ar 978/4-3	0
	Masso, Tiit, 1935 Ehituskonstruktori käsiraamat / Tiit Masso Ilmunud Tallinn : Valgus, 1980	RR 3.k arhiivkogu	Ar 980/1086	2 ★
	Veski, Arvo, 1908-1975 Korteri remont / Arvo Veski, Jaak Veski Ilmunud Tallinn : Valgus, 1982 (Tallinn : Punane Täht) Trükikordus 2., ümbertööt. tr.	TlnKR üldlugemisaal varukogu	69/VES	1
	Antiiüksikoon. 1, A-Me[z] / [eessõna: J. Irmscher] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1983 – Antiiüksikoon. 2, Met-Yse Ilmunud Tallinn : Valgus, 1983	RR 2.k hoidla	2-139.480 ja 2-141.324	3 ★
	ENEKE. 1. [köide], A - H : õpilase teatmeteos / [toimetuse kolleegium: V. Masing (esimees)... jt ; kaas ja tiitel: Villu Järmut] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1982 – ENEKE. 4. [köide], Suurk-Y. Sisujuht. Lisa : õpilase teatmeteos / [toimetuse kolleegium: V. Masing (esimees)... jt ; kaas ja tiitel: Villu Järmut] Ilmunud Tallinn : Valgus, 1986	RR	lugemissaal	4 ★
	Viirand, Tiiu, 1938 Kunstiraamat noortele / Tiiu Viirand Ilmunud Tallinn : Kunst, 1984	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	4 ★

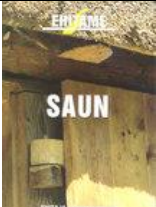
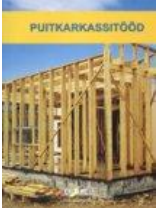
	Antigileksikon : [tõlgitud saksa keelest / B. Barschel, I. Becher, H. Berthold ... [jt.] ; välja andnud J. Irmscher koostöös R. Johnega Ilmunud Tallinn : Valgus, 1985	RR 8.k kunstisaali hoidla	GE1 7.03/5	3 ★
	Tamm, Lembit, 1931-2006 Ehitusjoonestamine : [õpik kõrgkoolidele] / Lembit Tamm Ilmunud Tallinn : Valgus, 1985	TlnKR kojulaenus	744/TAM	0
	Kilk, Mihkel Väike ehitusleksikon : [eesti-vene] / Mihkel Kilk ; Riiklik Projekteerimisinstituut "Eesti Projekt" Ilmunud Tallinn : Valgus, 1987	RR 3.k arhiivkogu	Ar 987/2142	5 ★
	Kruusimägi, Juta, 1930 Arhitektuuri ajalugu : loengukonspekt / J. Kruusimägi ; Tallinna Polütehniline Instituut, ehitusmaterjalide kateeder Ilmunud Tallinn : Tallinna Polütehniline Instituut, 1988 Trükikordus [2. tr.]	RR 8.k kunstisaali hoidla	GE1 72/5	1
	Peatükke kunsti- ja arhitektuuri ajaloo / [A. Rimmel, Õ. Utter, T. Nurk] ; koostanud A. Rimmel, illustreerinud M. Alas Ilmunud Tallinn : Valgus, 1989	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	2 ★
	Linnaehitus ja arhitektuur = Градостроительство и архитектура / Ehituse Teadusliku Uurimise Instituut ; [koostanud O. Kotšenovski] Ilmunud Tallinn : Ehituse Teadusliku Uurimise Instituut, 1990	RR 3.k arhiivkogu	Ar 990/2466	0
	Eesti arhitektuur : oskussõnastik Ilmunud [Tallinn] : [Valgus], [1993]	RR 8.k kunstisaali hoidla	GE1 72/4	5 ★
	Kunstermineid : eesti, inglise ja saksa keeles eestikeelsete seletustega / [koostanud Maris Raiend ; toimetanud Ene Kenkmaa ; eessõna: Raivo Roosmaa] Ilmunud [Tallinn] : RE Studio, 1995	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 1-2	2 ★
	Okas, Jüri, 1950 The concise dictionary of modern architecture : [photographs 1974 - 1986 = Väike moodsa arhitektuuri sõnastik / Jüri Okas ; text: Sirje Helme ; translation: Krista Mits] Ilmunud [Tallinn] : [J. Okas], 1995	TlnKR kojulaenus	72/OKA	0

	Ehitaja käsiraamat, Ilmub: kümme korda aastas (v.a jaanuar ja juuli) Asutatud: 1995 Tiraaž: 2000 Ehitaja on ehitus- ja kinnisvaraala professionaalide suunatud ajakiri, mis annab ülevaate sektoris toimuvast ning tutvustab uusi tooteid ja tehnoloogiaid ehitusvaldkonnas.	RR 7.k üldlugemis- saal	Ehitus	3 ★
	Eesti rahvakultuuri leksikon : [märksõna vasted saksa, inglise, soome ja vene keeles] / Gea Troska, Ants Viires (koostaja ja toimetaja), Ellen Karu...[jt.] ; joonistused: Mare Hunt. Ilmunud Tallinn : Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1995	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 1-2	3 ★
	Antell, Olof Aknad : ajalugu ning nõuandeid renoveerimiseks / Olof Antell, Jan Lisinski ; tõlkinud Anu Saluäär ; Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet Ilmunud Stockholm : Central Board of National Antiquities, 1997	TlnKR kojulaenus	69/ANT	3 ★
	Hoonete värvimine traditsiooniliste värvidega / [Olof Antell, Einar Brydolf, Sven-Olof Hjorth ... jt. ; tõlkinud Anu Saluäär ; Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet] Ilmunud Stockholm : Riksantikvarieämbetet, 1997	RR 7.k üldlugemis- saal	Ehitus	0
	Hoonete värvimine traditsiooniliste värvidega / [Olof Antell, Einar Brydolf, Sven-Olof Hjorth ... jt. ; tõlkinud Anu Saluäär ; Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet] Ilmunud Stockholm : Riksantikvarieämbetet, 1997	RR 7.k üldlugemis- saal	Ehitus	3 ★
	Söderberg, Uno Rõhtpalkmajad : hooldus ja parandamine / Uno Söderberg, Henrik Kjellberg ; tõlkinud Kaia Sack ; toimetanud Ann Lepp Ilmunud Stockholm : Central Board of National Antiquities, 1997	TlnKR kojulaenus	69/SÖD	2 ★
	Restaureerimise põhimõtted, ehitustehnoloogia ja materjalid : artiklid rootsi ajakirjast "Kulturmiljövård" / [tõlkinud Kaia Sack ja Anu Saluäär] Ilmunud [Stockholm] : Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet, c1997	TlnKR kojulaenus	72/RES	1 ★
	Gombrich, Ernst, 1909-2001 Kunsti lugu / E. H. Gombrich ; [tõlkijad Krista Mits, Juhan Kahk ; kaas: Anne Linnamägi] Ilmunud Tallinn : Avita, [1998]	EKA lugemissaal	7.03/G58	1

	Masso, Tiit, 1935 Ehitaja sõnastik : eesti-soome-inglise = Rakentajan sanakirja : suomi-viro-englanti = Constructor's dictionary : English-Finnish-Estonian / Tiit Masso Ilmunud Tallinn : Eesti Ehitusteabe Fond, 1999	TlnKR üldlugemissaal	69/MAS	2
	Üksti, Lembit, 1927 Konstruktori sõnavara. 1 : eesti-inglise-saksa-vene terminid ja määratlused / Lembit Üksti ; [Tallinna Tehnikaülikool, masinaõpetuse instituut] Ilmunud Tallinn : [Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus], 1999	RR 3.k arhiivkogu	AR3-00-00009	2
	Vee- ja kanalisatsioonitorustiku remont / [tõlkinud Tiit Talli] Ilmunud Tallinn : Viplala, 1999	TlnKR kojulaenus	628/VEE	1
	Korruselamute hooldamise käsiraamat : välispiirded Majandus- ja Keskkonnaministeerium ; [eessõna: Volli Kalam] Ilmunud [Tallinn] : Viplala, 1999	TlnKR kojulaenus	69/KAI	3 ★
	Ahonen, Taisto Põrandad / Taisto Ahonen ; [tõlkinud Anne Perema] Ilmunud Tallinn : Viplala, 1999	TlnKR kojulaenus	69/AHO	3 ★
	Helme, Sirje, 1949 Lühike eesti kunsti ajalugu / Sirje Helme, Jaak Kangilaski ; [kujundanud Tiiu Allikvee] Ilmunud Tallinn : Kunst, 1999	EKA lugemissaal	7E/H44	0
	Kaila, Panu Majatohter. 1. osa / [Panu Kaila ; tõlkinud Tiit Talli] Ilmunud Tallinn : Viplala, 1999 ([Viljandi : Nordan Trükk]) – Kaila, Panu Pealkiri Majatohter. 6. osa / [Panu Kaila ; tõlkinud Tiit Talli] Ilmunud Tallinn : Viplala, 1999	TlnKR kojulaenus	69/KAI	1
	Corrain, Lucia Renessanss / tekst: Lucia Corrain ; illustratsioonid: L. R. Galante koostöös Simone Boniga Ilmunud [Tallinn] : Karrup, 1999	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 1-5	2

	Cole, Alison Renessans / Alison Cole ; [inglise keelest tõlkinud Andreas Arduš] Ilmunud [Tallinn] : Koolibri, 2000	TlnKR kojulaenus	7/COL	0
	Stevenson, Neil Arhitektuur / Neil Stevenson ; [tõlkinud Andre Help] Ilmunud [Tallinn] : Koolibri, 2000	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 1-5	5 ★
	Kunstileksikon : arhitektuur. Skulptuur. Maalikunst. Graafika. Fotograafia. Tarbekunst. Sisekujundus / [toimetajad Helen Bome ja Tiiu Viirand ; tõlge saksa keelest: Triin Pappel, Ene Rõngelepp, Anu Tarvis] Ilmunud Tallinn : Kunst, 2000	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 1-2	4 ★
	Keevallik, Jutta, 1943 Kunstikirjutus Eestis 1777-1863 = Kunstschreibung in Estland von 1777 bis 1863 / Jutta Keevallik, Rein Loodus, Lehti Viiraja Ilmunud Tallinn : Teaduste Akadeemia Kirjastus, 2000	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 4-1	0
	Pelkonen, Klaus Väikeelamu ehitaja meelespea : [tõlge soome keelest] / Klaus Pelkonen ; Eesti Ehituse Tellijate Liit Ilmunud Tallinn : Eesti Ehituskeskus, 2000	TlnKR üldlugemisaal	69/PEL	0
	Jormalainen, Pentti Uuendusremont / [Pentti Jormalainen ; tõlkinud Anne Perema ; eessõna: Lennart Sasi] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2000	TlnKR kojulaenus	69/JOR	2 ★
	Kuntsi, Sauli Katused ja vee isoleerimine / Sauli Kuntsi ; [tõlkinud Anne Perema] Ilmunud Tallinn : Viplala, 2000	TlnKR kojulaenus	69/KUN	1
	Elamu tehnosüsteemid : vesi ja kanalisatsioon. Soojus ja ventilatsioon. Elekter / Majandus- ja Keskkonnaministeerium ; [eessõna: Timo Lounela] Ilmunud Tallinn : Viplala, 2000	TlnKR kojulaenus	69/ELA	2

	Ehitame väikeplokkidest / [tõlkinud Anne Perema] Ilmunud [Tallinn : Viplala, 2000	TlnKR kojulaenus	69/EHI	2
	Puit ja selle kasutamine väikeehitistes / [tõlkinud Anne Perema] Ilmunud Tallinn : Viplala, 2000	TlnKR kojulaenus	69/PUI	3
	Väikeelamu katusekattetööd / [tõlkinud Heldur Päts ; eessõna: Raivo Raidna] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/VÄI	3 ★
	Halminen, Esa Ventilatsioonitööd / [Esa Halminen, Osmo Kuvaja, Reijo Köttö ; tõlkinud Ants Vikerpuur ja Kalle Aamisepp ; eessõna: Urmas Hiie] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/VEN	3
	Lindström, Kauko Veevarustus ja kanalisatsioonitehnika / Kauko Lindström ; [tõlkinud Tiit Talli] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	628/LIN	3
	Plaatimistööd / [tõlkinud Heldur Päts ; eessõna: Raivo Raidna] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/PLA	1
	Omaveevärk ja omakanalisatsioon / [Kalle Alasi, Ülo Heinsaar, Mait Kriipsalu ... jt. ; toimetanud ja täiendanud Aleksander Maastik] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	RR 3.k arhiivkogu	AR3-01-00490	3
	Palkmaja ehitamine / [tõlkinud Tiina Masing ; toimetaja Juhani Keppo ; eessõna: Raivo Raidna] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/PAL	2

	Juhtiniemi, Seppo Müüritööd / [Seppo Juhtiniemi, Ilkka Knuuttila ; tõlkinud Helder Päts ; eessõna: Raivo Raidna] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	RR 3.k arhiivkogu	AR3-02-00168	3
	Elamusisesed puidutööd / [tõlkinud Helder Päts ; eessõna: Raivo Raidna] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/ELA	2 ★
	Kunstileksikon / [toimetajad Sirje Laidre, Sirje Ootsing, Inge Rajasaar] Ilmunud Tallinn : Eesti Klassikakirjastus, 2001	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 1-2	4 ★
	Ehituse õppesõnastik kutseõppeasutustele = Строительный словарь для профессиональных учебных заведений / [koostanud Edith Johanson, Galina Kadnikova ja Tarmo Laaban; toimetanud Tiiu Ereht ; eessõnad: Hanno Isok, Leho Lilleorg] Ilmunud Tallinn : Eesti Keele Sihtasutus, 2001	RR 3.k arhiivkogu	AR1-01-00318	2
	Üksti, Lembit, 1927 Konstruktori sõnavara. 2. Õlid ja määrded - MMT - hammasülekaned. Rihm-, hõrd- ja kettülekaned - variaatorid : eesti-inglise-saksa-vene terminid ja määratlused / Lembit Üksti ; [Tallinna Tehnikaülikool, mehhatroonikainstituut] Ilmunud Tallinn : [Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus], 2001	RR 3.k arhiivkogu	AR3-01-00622	2
	Vuolle-Apiala, Risto Palk ehituses / Risto Vuolle-Apiala ; [tõlkija Anne Perema] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/VUO	3 ★
	Tommila, Pekka E. Saun : soome sauna ehitamine / Pekka E. Tommila ; [tõlkinud Tiit Talli] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/TOM	3
	Elamu puitkarkassitööd / [tõlkinud Tiina Masing ; toimetaja Juhani Keppo] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2001	TlnKR kojulaenus	69/ELA	3

	Juhtiniemi, Seppo Korstna ja küttekolde müürimine ; Krohvimine ; Plaatimine / [Seppo Juhtiniemi, Ilkka Knuutila ; tõlkinud Heldur Päts ; eessõna: Raivo Raidna] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2002	TlnKR kojulaenus	69/JUH	1
	AXIS. Tehnikaentsüklopeedia : tehnologia ; Inseneriasjandus ; Tööstus ja põllumajandus ; Kaubandus ; Elektroonika ; Informaatika / [hispaania keelest tõlkinud Maria Kall, Lembit Liivak ja Kristel Meikas ; toimetaja Mare Vetemaa] Ilmunud [Tallinn] : Odamees, c2002	TlnKR kojulaenus	62/AXI	0
	Hoonete remont ja rekonstrueerimine : (loengukursus). 1. osa / kokkuseadnud Sulev Kääril ; Tallinna Tehnikakõrgkool, ehitusteaduskond Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2002	RR 3.k arhiivkogu	AR3-02- 00657	2 ★
	Ehituskäsiraamat. [1] : [ptk. 1-6] / Äripäeva Kirjastus ; autorid ja koostajad: Tuulikki Laesson (peatoimetaja), Alice Vood, Enno Rebane ... [jt.] Ilmunud Tallinn : Äripäev, 2002	TlnKR üldlugemis- saal	69/EHI	0
	Ehituskäsiraamat. 2 : [ptk. 7-12] / Äripäeva Kirjastus ; autorid ja koostajad: Tuulikki Laesson (peatoimetaja), Alice Vood, Enno Rebane ... [jt.] Ilmunud Tallinn : Äripäev, 2002	RR 3.k arhiivkogu	AR3-04- 00532 2002, dets. + lisad	0
	Juhtiniemi, Seppo Korstna ja küttekolde müürimine ; Krohvimine ; Plaatimine / [Seppo Juhtiniemi, Ilkka Knuutila ; tõlkinud Heldur Päts ; eessõna: Raivo Raidna] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2002	TlnKR kojulaenus	69/JUH	1
	Ehituskonstruktori käsiraamat. 1 : matemaatika, mõõtühikud ja tähised, tehniline mehaanika, tarindite sisejõud, ehitusjoonis, tuleohutus / [Vassili Hartšuk, Rein Mägi, Lembit Neidre, Jaan Rohusaar] ; toimetanud Tiit Masso Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2002	RR 3.k arhiivkogu	AR2-02- 00837	1
	Ehituskonstruktori käsiraamat. 2, Ehitusfüüsika ; Koormused ; Geotehnika ; Raudbetoon / [Valdo Jaaniso, Tiit Masso, Vello Otsmaa, Ivar Talvik] ; toimetanud Tiit Masso Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2002	RR 3.k arhiivkogu	AR2-02- 01173	1
	Ehituskonstruktori käsiraamat. 3, Kivikonstruktsioonid. Teraskonstruktsioonid. Komposiitkonstruktsioonid. Puitkonstruktsioonid / [Kalju Loorits, Tõnu Peipman, Otto Pukk, Väino Voltri] ; toimetanud Tiit Masso Ilmunud Tallinn : Ehitame Kirjastus, 2003	RR 3.k arhiivkogu	AR2-03- 02480	3 ★

	Müüritud küttekolde ehitus / [tõlkinud Anne Perema] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2003	TlnKR kojulaenus	69/MÜÜ	1
	Siibak, Liisi Puitpitsvilla : Narva-Jõesuu puitarhitektuur : [fotoalbum] / Liisi Siibak, Aili Paat ; [tekst: Epi Tohvri ; ingliskeelne tõlge: Kersti Meinart, venekeelne tõlge: Natalja Schönfeld] Ilmunud Tartu : L. Siibak, 2003	EKA Muinsuskaitse ja restaureeri- mise osakonna raamatukogu	Riiulil	0
	Kangilaski, Jaak, 1939 Kunstikultuuri ajalugu 10. klassile : ürgajast gootikani / Jaak Kangilaski ; [täiendavate tekstide ja metoodiliste küsimuste autor Tiiu Viirand] Ilmunud Tallinn : Kunst, 2003	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	1
	Perens, Helle Paekivi Eesti ehitistes. I, II, III ja IV Ilmunud Tallinn : Eesti Geoloogiakeskus 2003–2010	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 5-1	2 ★
	Väikeelamu vundamentitööd / [tõlkinud Anne Perema] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2004	TlnKR kojulaenus	69/VÄI	2
	Kangilaski, Jaak, 1939 Kunstikultuuri ajalugu 11. klassile : renessansist impressionismini / Jaak Kangilaski ; [täiendavate tekstide ja metoodiliste küsimuste autor Tiiu Viirand] Ilmunud Tallinn : Kunst, 2004, 2010	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	2
	Maailma arhitektuuri meistriteosed / Henry J. Cowan, Ruth Greenstein, Bronwyn Hanna ... [jt.] ; toimetaja Trevor Howells ; [tõlge: Tõnu Koger] Ilmunud [Tallinn] : Karrup, c2004	TlnKR kojulaenus	72/MAA	0
	Keevallik, Juta, 1943 Kunstikirjutus Eestis 1864-1900 = Kunstschreibung in Estland von 1864 bis 1900 / Juta Keevallik, Rein Loodus, Lehti Viiraja ; [tõlge saksa keelde: Medea Jerser] Ilmunud Tallinn : Teaduste Akadeemia Kirjastus, 2004	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 4-1	0

	Vaga, Voldemar, 1899-1999 Üldine kunstiajalugu / Voldemar Vaga Ilmunud Tallinn : Koolibri, c2004 ([Tartu : Greif]) Ilmumiskoht Harjumaa Trükikordus 3. tr.	TlnKR üldlugemis- saal	7/VAG	1
	Hoonete remont ja rekonstrueerimine : (loengukursus). 2. osa / Tallinna Tehnikakõrgkool, ehitusteaduskond ; kokku seadnud Sulev Käärid Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2004	RR 3.k arhiivkogu	AR3-04- 00724	2 ★
	Väikeelamu katusekatte- ja välisvoodritööd / [tõlkinud Anne Perema ; toimetanud Erika Perema] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2005	TlnKR kojulaenus	69/VÄI	3 ★
	Karu, Alo Lamekatuse renoveerimine / Alo Karu Ilmunud [Tallinn] : Ehitame, c2005	TlnKR kojulaenus	69/KAR	3
	Nurmisto, Urpo, 1947 Maakelder / Urpo Nurmisto ; [tõlkinud Anne Perema] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2005	TlnKR kojulaenus	631/NUR	3
	Kangilaski, Jaak, 1939 Kunstikultuuri ajalugu 12. klassile : postimpressionismist uue meediani / Jaak Kangilaski ; [töögrupp: Sirje Helme, Jaak Kangilaski, Tiiu Viirand ... jt.] Ilmunud Tallinn : Kunst, 2005	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	1
	Eesti kunsti ajalugu. 2, 1520-1770 = History of Estonian art. 2, 1520-1770 / [peatoimetaja Krista Kodres ; tõlkija Krista Mits] Ilmunud [Tallinn] : Eesti Kunstiakadeemia, c2005	EKA lugemissaal	7E/E20	0 ★
	Jonsson, Gunnar Pealkiri Plekk-katus : soovitusi tootmiseks, paigaldamiseks ja hoolduseks / [Gunnar Jonsson, Jan Lisinski ; tõlkija Tiina Sepp] ; Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet Ilmunud [Stockholm] : Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet, [2005]	TlnKR kojulaenus	69/PLE	3 ★

	Põllu, Kaljo, 1934-2010 Hiiumaa rahvapärane ehituskunst : Eesti Kunstiakadeemia uurimisreiside materjalide põhjal / Kaljo Põllu Ilmunud Tartu : Ilmamaa, 2005	RR 3.k arhiivkogu	AR2-05-01303	2
	Vuolle-Apiala, Risto Suitsusaun : traditsiooniliste suitsusaunade kavandamine ja ehitus / Risto Vuolle-Apiala ; [tõlkinud Anu Nõulik] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2005	TlnKR kojulaenus	69/VUO	3
	Korstnapits [Võrguteavik] : tüübid ja hooldus / [Muinsuskaitseamet] Ilmunud [Tallinn : Muinsuskaitseamet, 2005?]	http://www.muinas.ee/muinsuskaitsetegevus/trykised	-	4 ★
	Veski, Arvo, 1908-1975 Ahjud, pliigid, kaminad / Arvo Veski ; [kaasaegsete ehitusmaterjalide ja ehitusnormide järgi kohandanud Harri Korrovits] Ilmunud Tallinn : Tormikiri, 2005	TlnKR üldlugemissaal	69/VES	3 ★
	Gympel, Jan Arhitektuuri ajalugu : antiikajast tänapäevani / Jan Gympel ; [kaasautorid Stefan Breiting, Elke Dorner, Andrea Dreher ... jt. ; saksa keelest tõlkinud Meelika Õpik ; toimetaja Ülle Kiivet ; jooniste autor Christina Melhose] 2006	TlnKR üldlugemissaal	72/GYM	2
	Hoonete remont ja rekonstrueerimine : (loengukursus). 3. osa / Tallinna Tehnikakõrgkool, ehitusteaduskond ; kokku seadnud Sulev Käärid Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2006	RR 3.k arhiivkogu	AR3-07-00578	2 ★
	Koloviski, Aino Insenerigraafika : juhendmaterjal kaugõppe üliõpilastele / Aino Koloviski, Jaak Särak ; Tallinna Tehnikakõrgkool, reaalinete keskus Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2006	RR 3.k arhiivkogu	AR3-06-00154	0
	Keevallik, Juta, 1943 Kunstikirjutus Eestis 1900-1918 = Kunstschreibung in Estland von 1900 bis 1918 / Juta Keevallik, Rein Loodus, Lehti Viiraja ; [tõlge saksa keelde: Medea Jerser ; kaane kujundanud Aarne Mesikäpp] Ilmunud Tallinn : Teaduste Akadeemia Kirjastus, 2006	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 4-1	0

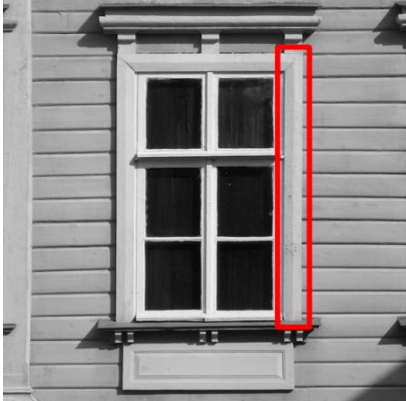

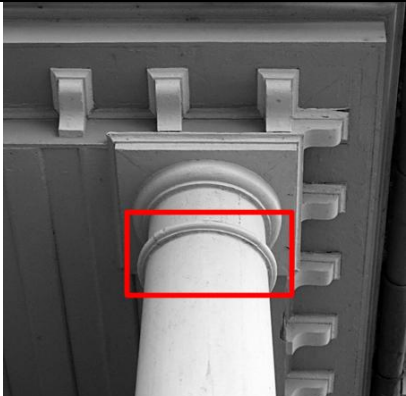
	20 aastat ehitamist Eestis : 1918-1938 / [faksiimiletrüki eessõna: Karin Hallas-Murula ; kujundaja Tiit Jürna] Ilmunud [Tallinn] : Eesti Arhitektuurimuuseum, 2006	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 5-1	0
	Siilivask, Mart, 1966 Tartu arhitektuur 1830-1918 : historitsism ja juugend : arhitektuuriideed ja stiilieeskujud kohalike arhitektide loomingus 19. sajandil ja 20. sajandi algul / Mart Siilivask ; [tõlkinud Alexander Harding, Eda Tursk ja Marge Paal] Ilmunud Tartu : [Rahvusarhiiv], 2006	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 6-3	0
	Vääri, Eduard, 1926-2005 Vöörsõnade leksikon / Eduard Vääri, Richard Kleis, Johannes Silvet ; [toimetajad ja täiendajad Kristjan Jaak Kangur ... jt.] Ilmunud [Tallinn] : Valgus, c2006	RR 8.k kunstisaali hoidla	GE1 4/51	2
	Melvin, Jeremy, 1964 ...ismid : mõistmaks arhitektuuri / Jeremy Melvin ; [tõlkinud Kersti (p.o. Kersti) Kittus] Ilmunud [Tallinn] : Sinisukk, c2006	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 1-2	3
	Sooster, Siim Pealkiri Roog- ja õlgkatused / [Siim Sooster ; toimetaja Kadri Taperson ; kujundus: Ulla Säre ; joonised: Dan Lukas ; fotod: Margus Johanson, Siim Sooster] Ilmunud [Tallinn] : Muinsuskaitseamet, c2006	TlnKR kojulaenus	69/SOO	1
	Pryce, Will Puitarhitektuur : üle 400 värvifoto / Will Pryce ; [tõlkinud Villu Kask] Ilmunud [Tallinn] : Sinisukk, c2006	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 5-1	2 ★
	Hemgren, Per Maja ABC / Per Hemgren ja Henrik Wannfors ; [rootsi keelest tõlkinud Kadri Papp ja Allar Sooneste ; toimetanud Triin Soomets] Ilmunud [Tallinn] : Sinisukk, c2007	RR 3.k arhiivkogu	AR3-07- 00738	3 ★
	Tihase, Karl, 1914-2005 Eesti talurahvaarhitektuur = Estonian vernacular architecture / Karl Tihase ; [toimetanud ja saatesõnad kirjutanud Juta Saron ; kokkuvõtte ja jooniste allkirjad inglise keelde tõlkinud Maret Tamjärv ; autori joonised ; kaane ja ümbrise kujundanud Ann Gornischeff] Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, 2007	TlnKR üldlugemis- saal	72/TIH	3 ★
	Fahr-Becker, Gabriele, 1946 Juugendstiil. Art nouveau / Gabriele Fahr-Becker ; [tõlkinud Triin Ploom, Olavi Teppan ; sisutoimetaja Heie Treier] Ilmunud Tallinn : Koolibri, 2007	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	1

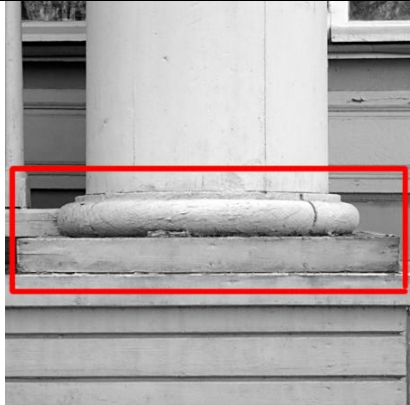
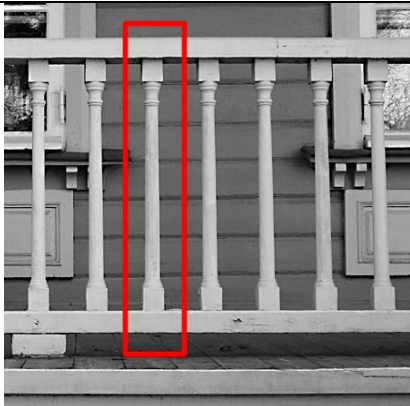
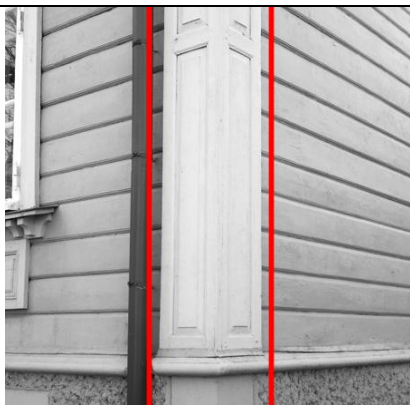
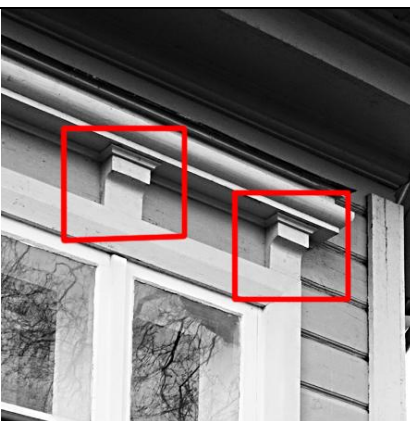
	Gootika : arhitektuur. Skulptuur. Maalikunst / toimetaja Rolf Toman ; fotograaf Achim Bednorz ; [tõlkinud Kristina Jõekalda ... jt.] Ilmunud Tallinn : Koolibri, c2007	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	2
	Sjöström Larsson, Lena Juurdeehitised / Lena Sjöström Larsson, Kerstin Wergeni Wasberg ; [rootsi keelest tõlkis Kullo Remme] Ilmunud [Tallinn] : Tormikiri, c2007	TlnKR kojulaenus	72/SJÖ	2 ★
	Glancey, Jonathan Arhitektuur / Jonathan Glancey, kaasautor Thomas Cussans ; inglise keelest tõlkinud Kalle Klein, Triinu-Liis Looveer ja Peeter Mikkov ; [tõlke toimetanud Õie Kilter, Karin Paul ja Eda Posti] Ilmunud Tallinn : Varrak, 2007	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 5-1	2
	TEA laste- ja noorteentsüklopeedia I-III Koostanud Anu Allas, Heili Einasto, Andres Kasesalu, Ruth Mägi, Silver Mägi, Leino Pahtma, Ene Pilliroog, Kaja Riiberg, Anneli Saro, Ele Süvalep, Arvi Tampuu ja Sulev Teinema TEA Kirjastus 2008	TlnKR lasteteatme- kogu	lugemissaal	1
	Betoontööd / Jukka Uusitalo, Jouko Ihanamäki, Raimo Rajala, Olavi Vallin ; [tõlkinud Anne Perema ; kaanekujundus: Andres Toom] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2008	TlnKR kojulaenus	69/BET	3
	Barokk : arhitektuur. Skulptuur. Maalikunst / toimetaja Rolf Toman, [eestikeelse väljaande toimetajad Ülle Kiivet ... jt. ; tõlkinud Kerli Ilves ... jt.] ; fotograaf Achim Bednorz Ilmunud Tallinn : Koolibri, c2008	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 2-2	3 ★
	Tallinna maja : hoonetüübi areng ja säästev uuendamine / [koostajad Mark Sepp ja Tallinna Kultuuriväärtuste Amet ; tagakaane joonised: Yoko Alender ; kujundaja Jana Reidla] Ilmunud Tallinn : Tallinna Kultuuriväärtuste Amet, 2008	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 6-4	4 ★
	Sarrusööd / Juhani Ruohomäki, Pentti Jormalainen, Valto Pärssinen ... [jt. ; tõlkinud Anne Perema ; kaanekujundus: Andres Toom] Ilmunud Tallinn : Ehitame, 2008	TlnKR kojulaenus	624/SAR	3

	Sisask, Helli, 1945 Lühikursus arhitektuuriajaloo: õppematerjal / Helli Sisask ; Tallinna Tehnikakõrgkool, arhitektuuriteaduskond Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2003	RR 3.k arhiivkogu	AR3-03- 00394	4 ★
	Tamm, Jüri Hooned. I osa : õppematerjal / Jüri Tamm ; Tallinna Tehnikakõrgkool, ehitusteaduskond Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2004	RR 3.k arhiivkogu	AR3-05- 00334	3 ★
	Vainlo, Eha Ehitusgraafika : õppematerjal / Eha Vainlo ; Tallinna Tehnikakõrgkool, arhitektuuri- ja keskkonnatehnika teaduskond Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2008	RR 3.k arhiivkogu	AR3-09- 01329	0
	Reinpuu, Robert Ehitusfüüsika : õppematerjal / Robert Reinpuu ; Tallinna Tehnikakõrgkool, ehitusteaduskond Ilmunud Tallinn : Tallinna Tehnikakõrgkool, 2009	RR 3.k arhiivkogu	AR3-09- 01038	0
	Hallik, Terje Ajaloo mõisted gümnaasiumile : eesti-vene-estli sõnastik / Terje Hallik ; [terminite loendi koostaja Veronika Kim ; toimetaja Juhan Tamme ; kaane kujundaja Kalle Paalits] Ilmunud Tartu : Tartu Ülikooli Kirjastus, c2009	TlnKR üldlugemis- saal	94/HAL	1
	Pryce, Will Maailma arhitektuur : meistriteosed / Will Pryce ; inglise keelest tõlkinud Triinu-Liis Looveer ja Kai Vaarandi ; [tõlke toimetanud Evi Laido] Ilmunud Tallinn : Varrak, 2009	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 5-1	1
	Anderson, Janice Maailma arhitektuur / Janice Anderson Ilmunud [Tallinn] : Karrup, c2009	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 5-1	0
	Lenderi maja : hoonetüübi areng ja säästev uuendamine / [koostajad Anni Martin (ajalooline osa) ja Tallinna Kultuuriväärtuste Amet ; tagakaane joonised: Yoko Alender, kujundaja Jana Reidla] Ilmunud Tallinn : Tallinna Kultuuriväärtuste Amet, 2009	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 6-4	3 ★
	Tallinna kirikud : ajalugu ja restaureerimine / [koostanud Olev Liivik, Boris Dubovik ; tekstid: Egle Tamm, Olev Liivik ; toimetanud Olev Liivik ... jt. ; kaardid: Kai Kiudsoo-Värv, Margit Randmäe ; kujundus: Margit Randmäe ; fotod: Arne Maasik ... jt.] Ilmunud Tallinn : Tallinna Kultuuriväärtuste Amet, 2009	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 6-1	0

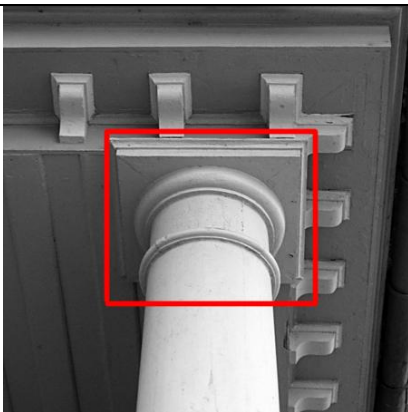
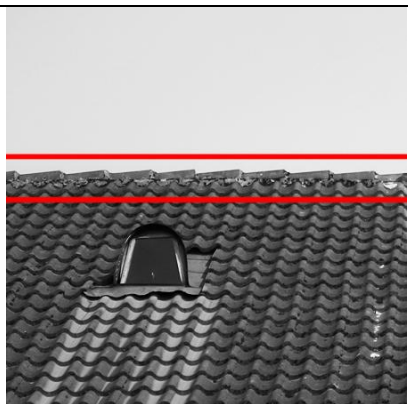

	Aia, Aivo Pealkiri Eesti kirikud läbi sajandite / Aivo Aia tekst ja fotod ; [kujundanud Irina Tammis] Ilmunud [Tallinn] : Tammerraamat, 2009	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 6-1	0
	Väike arhitektuurileksikon / peatoimetaja Emily Cole ; [tõlkija Marja Liidja ; toimetajad Kristina Jõekalda ... jt.] Ilmunud [Tallinn] : Tänapäev, c2009	TlnKR Kännukuke kojulaenus	72/VÄI	5 ★
	TEA entsüklopeedia. 1. – 6. köide. vastutav toimetaja Linda Pool tõlkijad Helen Asveit ... jt. joonised: Kaie Lilleorg, Urmas Sirp kaanekujundus: Kalev Tomingas] Ilmunud Tallinn : TEA Kirjastus, 2008 Ilmumisel	RR 7.k üldlugemis- saal	teatmeteosed 03	4 ★
	Ehituskonstruktori käsiraamat / [Jaan Rohusaar, Rein Mägi, Tiit Masso ... jt.] ; toimetanud Tiit Masso Ilmunud Tallinn : Ehitame Kirjastus, 2010	TlnKR üldlugemis- saal	624/EHI	1
	Asi, Urmas Ehitusjoonestamine / Urmas Asi ; [kaas: Marge Pent] Ilmunud [Tallinn] : Argo, c2010	TlnKR üldlugemis- saal	744/ASI	0
	Hallas-Murula, Karin, 1957 Tallinna juugendarhitektuur : Jacques Rosenbaum (1878-1944) / Karin Hallas-Murula ; [tõlge: Tiina Randviir ; kujundanud Piret Niinepuu-Kiik] Ilmunud Tallinn : Eesti Arhitektuurimuseum, 2010	RR 8.k kunstisaal	EESTI KUNST 5-3	0
	Stancliffe, David Kirikuarhitektuur / David Stancliffe ; [tõlge: Anu Kannike ; tõlke toimetanud Piret Veigel ja Anneli Sihvart ; konsultant Külvi Kuusk] Ilmunud Tallinn : Allika, 2010	TlnKR üldlugemis- saal	72/STA	2
	Eesti kunsti ajalugu. 5, 1900-1940 = History of Estonian art. 5, 1900-1940 / Mart Kalm Ilmunud Tallinn : Eesti Kunstiakadeemia, 2010	EKA lugemissaal	7E/E20	0 ★

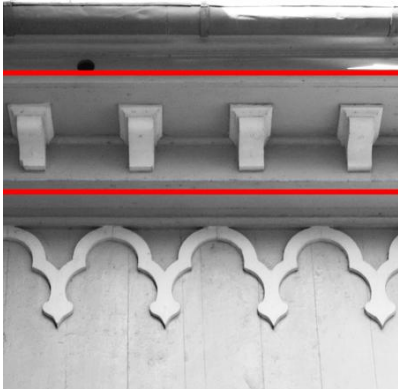
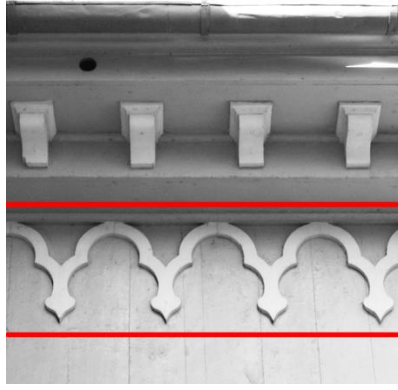
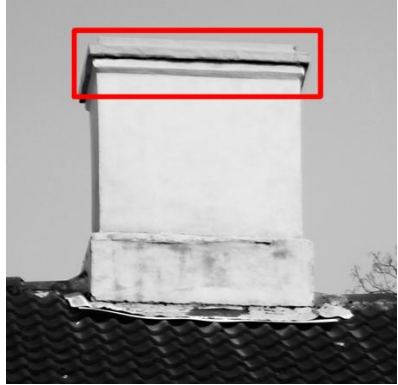

LISA 2. Baeri maja terminid

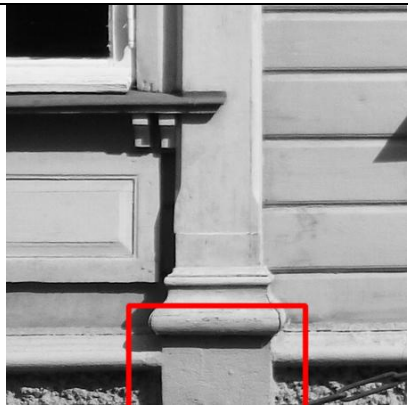
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
akna alumine karniis	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	akna alumise piirdeliistu laiune ehisdetail	
akna piirdeliist (piirlaud)	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	aknaid raamistav lai, sageli profileeritud liist, mis katab seinä	
akna ülemine karniis	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	akna ülemise piirdeliistu laiune ehisdetail, mida harilikult katab akna ülemine plekk (vahekarniisiga)	
astragaal (helmesnöör)	dekoor > teistel hoone osadel	kitsas ümara läbilõikega ehisliist, mida kasutati mitmel pool, näiteks ümber samba	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
baas	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	samba, piilari või eendtoe laiem alumine osa ehk jalam	
baluster	interjäär > trepid, dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	Pr. Balustre < it. Balustro < kr. balustion granaadipuu õis), algkujul granaadipuu vilja meenutav (harilikult alaosas pirnitaoliselt paisutatud profiiliga) lühike post, millele toetub trepikäsipuu, rõdurinnatis vms. (balustraad).	
dekoreeritud nurgalaud	dekoor > seinas	tahvli motiiviga dekoreeritud nurgalaud (hoone põhikehandi nelja nurga katteks)	
ehiskandur	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	toestava funktsiooniga sepistatud või nikerdatud kitsas ehisdetail	

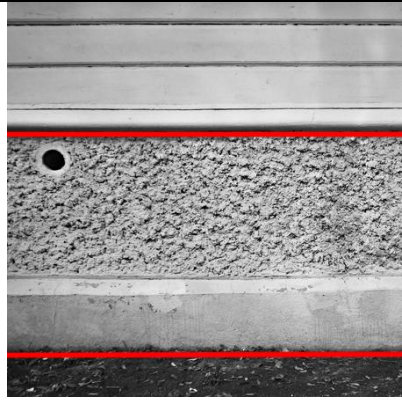
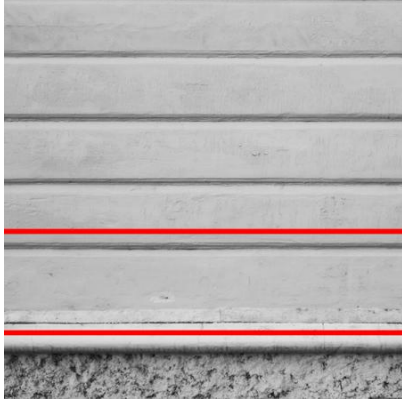
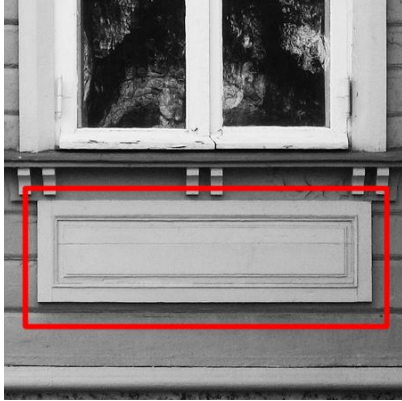
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
frontoon, kolmnurkfrontoon	hoonemahud	antiikse päritoluga, eeskätt dekoratiivne madal viil, kujundatud tugeva ääre- või kaldkarniisiga	
hollandi- ehk S-katusekivi	katus > kattematerjalid	juba keskajal kasutusele võetud vastupidav katusetellis	
kaaraken	avad ja avatäited > aknad	kaarekujuline aken	
kalasaba-mustriga uks	avad ja avatäited > ukсед	kalasaba muustriliselt vooderdatud puidust uks	

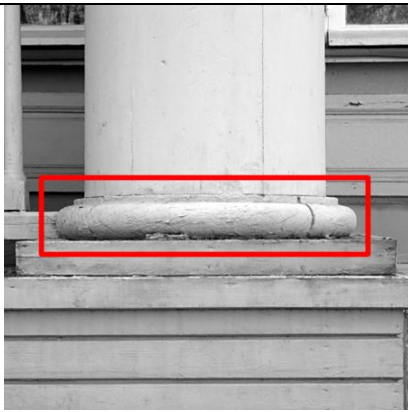

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
kaldkarniis	dekoor > räästas	karniis, mis järgib frontooni kallet	
kapiteel	dekoor > tugi ja konstruktsiooni- elemendina	samba ülaosa, mille kuju ja dekoor näitavad millisesse orderisse sammas kuulub (antud juhul toskaana)	
katuse harjakivid	katus > muu	piki katuse viilu tippu kulgev katusekivide laotis	
kolmikaknad	avad ja avatäited > aknad	kolm järjestikust raampuud jagavat akent	

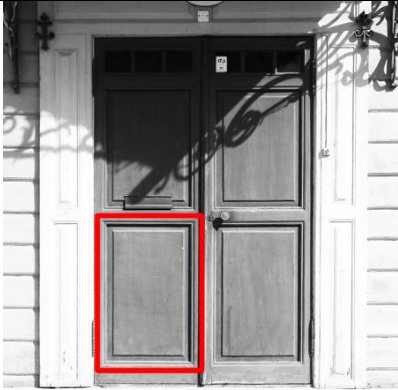

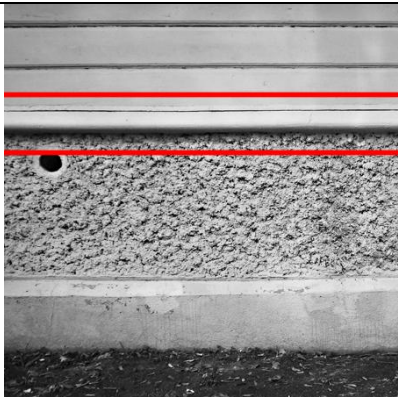
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
konsoolkarniis	dekoor > räästas	konsoolsetest elementidest (modiljonidest) moodustuv karniis	
kontuur-pits	dekoor > seinas	ilma sisselõigeteta ja mitte reljeefne puitpits	
korstnapits	katus > korsten	korstna tipu eenduv ladu, tuleohutuse (kaetud plekist „mütsiga“), kui esteetilistel kaalutlustel	
nurgalaud	dekoor > seinas	seinast eenduv hoone nurkasid siduv laud, sageli katavad seda seinast eendudes ka soklilaud ja karniisid	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
petikaken	dekoor > seinas, avad ja avatäited > aknad	akna elementidest koosnev dekoratiivmotiiv seinal, kuid ilma avata, tuli kasutusele keskajal	
piire (rinnatis)	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	rõdu, verandat jms ümbritsev (sageli balustritest moodustuv) kõrge tugikindlustus	
pilaster	dekoor > seinas	madal seinast veidi eenduv piilar, millel on klassitsistlikes majades orderi tunnused	
pilastri baas	dekoor > seinas	pilastri dekoratiivne ja samba baasi matkiv lõpetus	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
pilastrid kapiteel	dekoor > seinas	pilastrid dekoratiivne ja samba kapiteeli matkiv lõpetus	
portikus	hoonemahud	avatud tugisammastele toetuva katusega ruum hoone sissekäigu (antud juhul hoovipoolses) osas	
rombaken	avad ja avatäited > aknad	rombi kujuline aken	
sammas	dekoor > tugi ja konstruktsiooni-elementidina	iseseisev vertikaalne ümara läbilõikega dekoratiivne tugielement, mis koosneb baasist, tüvesest ja kapiteelist	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
sepiskonsool	dekoor > tugi ja konstruktsiooni- elemendina	varikatust toestav sepistatud tugielement	
sokkel	vundament > sokkel	vundamendi maapealne osa	
soklilaud	dekoor > seinas	tuuleliistu peal asetsev horisontaalne, lai ja sageli profileeritud laud	
tahvel	dekoor > seinas, dekoor > aknal	neljakandiline dekoreeritud puitplaat	

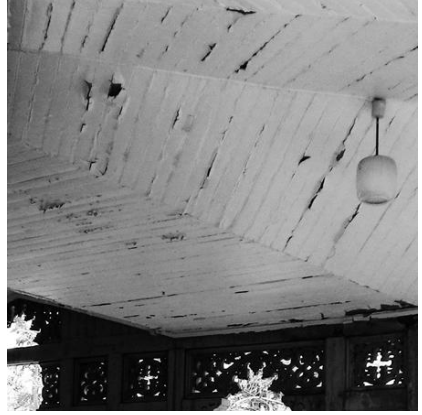
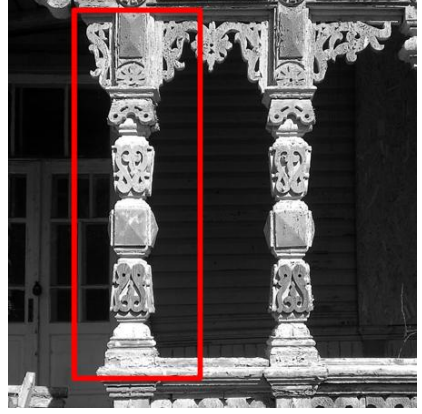
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
tahveluks (viilunguks)	avad ja avatäited > uksed	levinuid Lenderi majade välisukse tüüp, koosneb paksemast raampuust ja õhematest (tavaliselt ehisprofiiliga) laudadest ning pealmisest ehisvoodrist	
trepelsein	seinad > seinatüübid	madalate akendega pööningukorrust madalalt valgustav seinatüüp, enam levinud teistes põhjamaades	
torus	dekoor > teistel hoone osadel	kumera profiiliga ehisliist samba baasil	
uuk (vintskapp)	hoonemahud	katusest eenduv ehitise osa, katuseaken	

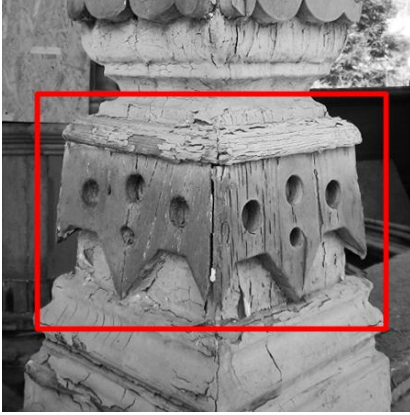
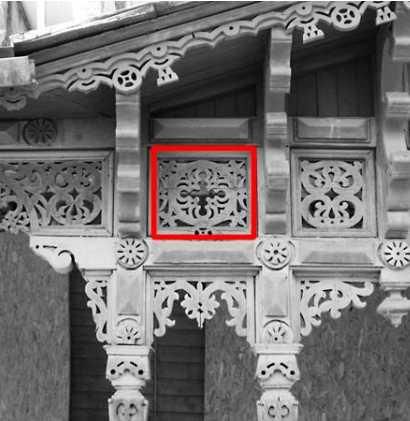
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
viilung (ukse tahvel)	avad ja avatäited > uksed	ukse tahvel	
valgmik (framuug)	avad ja avatäited > uksed	ld. Cleristorium). 1. akendega kõrgsein basiilika kesklöövis. – 2. eeskoja või sissekäiguruumi aken, mis paikneb ukse kohal	
varikatus	katus > muu	välisukse kohal paiknev kaldkatus, sageli plekist kate, sepiskonsoolide ja -ornamendiga	
veelaud (tuulelaud)	tehnosüsteemid > sademeveesüsteemid	sokli kattelaud, ulatub üle sokli ja on sademevee ärajuhtimiseks kergelt kaldu	

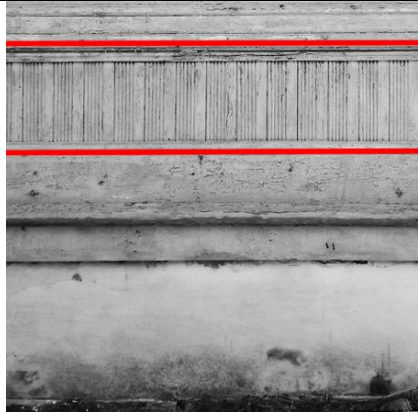
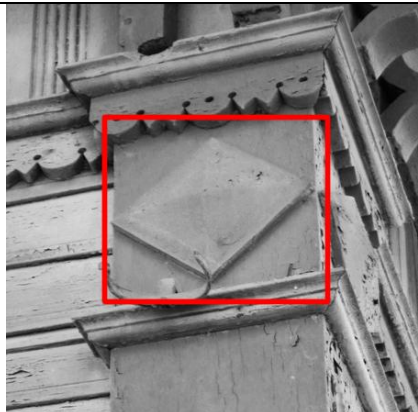
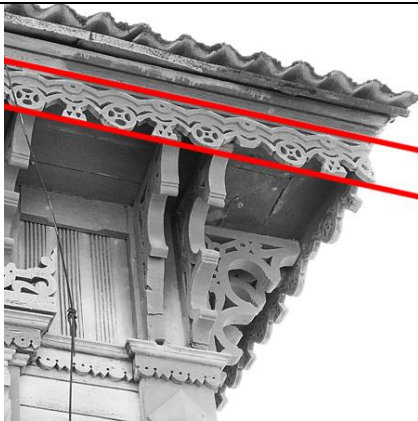

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
veeviimar	tehnosüsteemid > sademeveesüsteemid	vett eemale suunav betoonist vorm, paigutatakse sademeveetoru või selle vahetusse lähedusse	

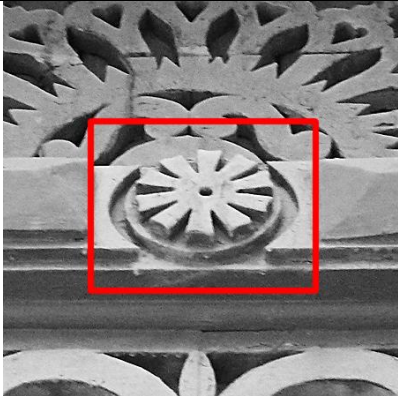

LISA 3. Pantelejevi villa terminid

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
akna alumine karniis	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	akna alumise piirdeliistu laiune ehisdetail	
akna piirdeliist (piirlaud)	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	aknaid raamistav lai, sageli profileeritud liist, mis katab seina	
akna ülemine karniis	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	akna ülemise piirdeliistu laiune ehisdetail	
ehiskandur	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	toestava funktsiooniga sepistatud või nikerdatud kitsas ehisdetail	

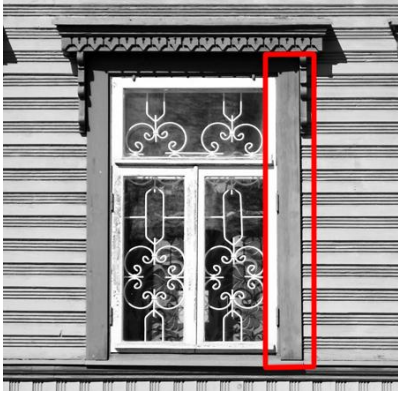

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
ehiskonsool	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	toestava funktsiooniga ehisdetail	
liseeni motiiv	dekoor > seinas	Ristkülikukujuline kergelt eenduv ja sammast meenutav baasi ja kapiteelita ehisdetail	
murdlagi	vahelaed ja põrandad > laed	haruldane laetüüp, kus lae vorm murdub juurdeehitiste (antud juhul verandade) järgi	
nikerdatud post	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni elemendina	saelõikeliste nikerduste ja nikerdatud lülidest sammast	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
paarisaknad	avad ja avatäited > aknad	kaks järjestikust raampuud jagavat akent	
piire (rinnatis)	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	rõdu, verandat jms ümbritsev (sageli balustritest moodustuv) kõrge tugikindlustus	
postipits	dekoor > teistel hoone osadel	saelõike ornamentika postil	
puitpits	dekoor > aknal, dekoor > uktsel, dekoor > seinas, dekoor > räästal, dekoor > teistel hoone osadel	saelõikeline ornamentika	

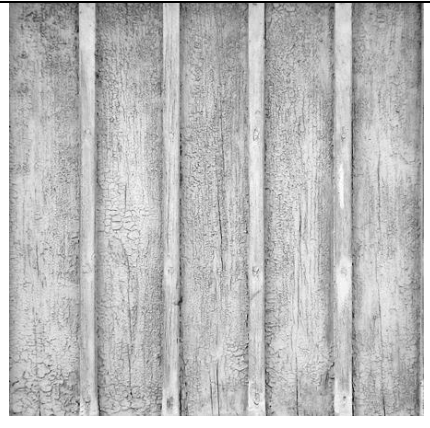
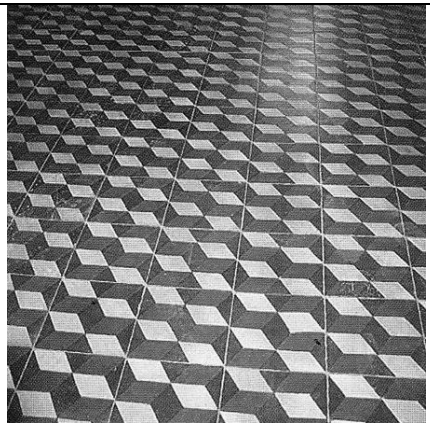
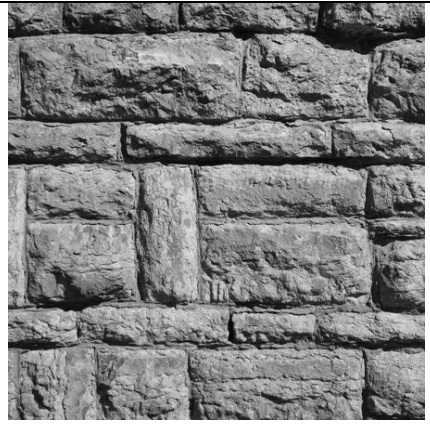
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
püstlaudisega vahevöö	dekoor > seinas	harilikult püstise profileeritud laudisega vöö akende ja soklilaua või kahe korruse vahelisel seinapinnal; karniisidega piiratud dekoratiivne vöö, mis ilmestab hoone fassaadi	
rombnikerdus	dekoor > seinas	puidust nikerdatud romb	
räästapits	dekoor > räästas	Puidust nikerdus piki katuseräästast, viilu tipus ja räästanurkades sageli eriti rikkalik	
sandrik	dekoor > aknal	akna ja ukse ülemist karniisi asendav ning sageli ehiskanduritele toetuv eenduv ehisdetail, mida sageli kaunistab puidust kontuurpits või klassitsistlik tahveldis	

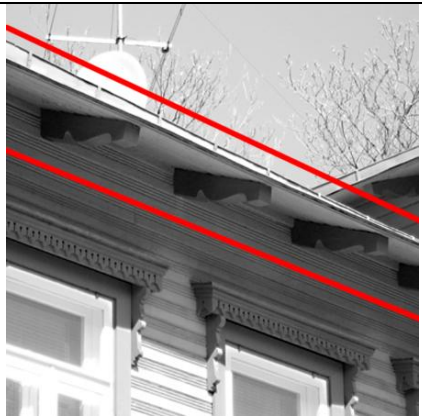

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
silindernikerdus	dekoor > seinas	nikerdatud silinder	
soklilaud	dekoor > seinas	tuulelistu peal asetsev horisontaalne, lai ja sageli profileeritud laud	

LISA 4. Lenderi maja terminid

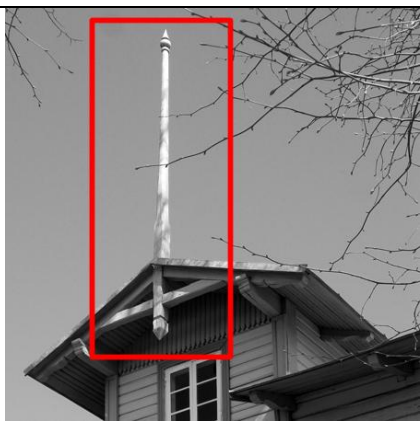
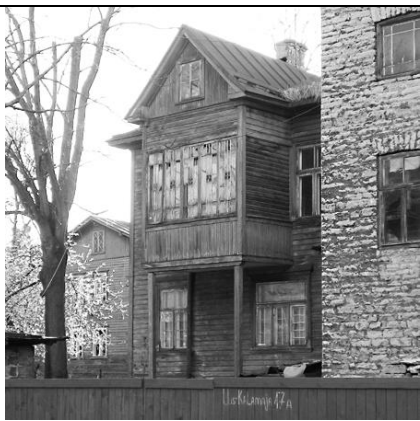
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
akna alumine karniis	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	akna alumise piirdeliistu laiune ehisdetail, mida harilikult katab akna alumine plekk (Lenderi maja puhul kattub selle profiil sageli akna ülemise karniisi ja vahekarniisiga)	
akna piirdeliist (piirlaud)	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	aknaid raamistav lai, sageli profileeritud liist, mis katab seinamaterjali ja akna piitade ühenduskoha	
akna ülemine karniis	avad ja avatäited > aknad, dekoor > aknal	akna ülemise piirdeliistu laiune ehisdetail, mida harilikult katab akna ülemine plekk (Lenderi maja puhul kattub selle profiil sageli akna alumise karniisi ja vahekarniisiga)	
erker (ärkel)	hoonemahud	seinast eenduv katustatud hoonemaht teisel või veelgi kõrgemal korrusel, harilikult lahendatud kaare või mitmetahulise seinaga, milles on avarad aknad eeskätt võimalikult suure valgustatuse ja heade vaadete saavutamiseks	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
ehiskandur	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	toetava funktsiooniga sepistatud või nikerdatud kitsas ehisdetail (Lenderi maja puhul sageli sandriku kandva funktsiooniga), vt ka konsool	
ehiskonsool	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	pärlinit toestav ehisdetail	
diagonaallaudis- vahevöö	dekoor > seinas	Lenderi majale tüüpilise vahevöö harva esinev lahendus, kus harilikult profileeritud laudvooder asetseb vahekarniisi ja soklilaua suhtes diagonaalselt	
kahekorruseline lisamaht või majapikendus	hoonemahud	Lenderi maja kahekorruseline lisamaht või majapikendus	

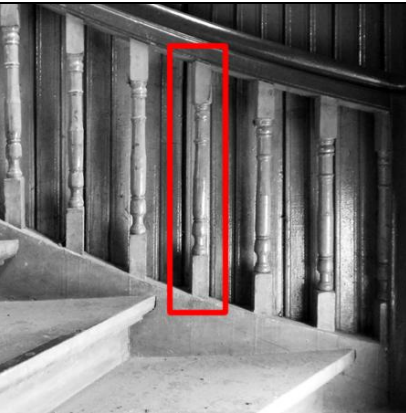
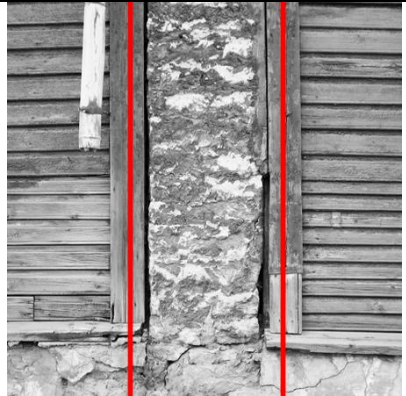
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
katteliist	dekoor > seinas	katteliistuga laudise alumiste laudade vahekohta kattev kitsas liist	
katteliistuga laudis	seinad > seinakatte materjalid	laudise tüüp, kus alumiste laudade pilu peale on löödud kitsas liist	
keraamilised põranda-plaadid	vahelaed ja põrandad > põrandad	peenestatud savist ja (mustri- või pinnaga) kõrgpõletustelliskivi-plaatidest laotud põrand	
klombitud paekivi	seinad > seinakattematerjalid, vundament > sokkel, dekoor > seinas	dekoratiivseks tahatud paekivi, sageli kergelt kumera üldpinnaga. Eesti ehituskunstis sagedast kasutust leidnud võte alates 20. saj algusest. Valdavalt sokliosas, kuid sageli ka kogu seinapindade materjalina kasutatud dekoratiivne paekiviplokk	

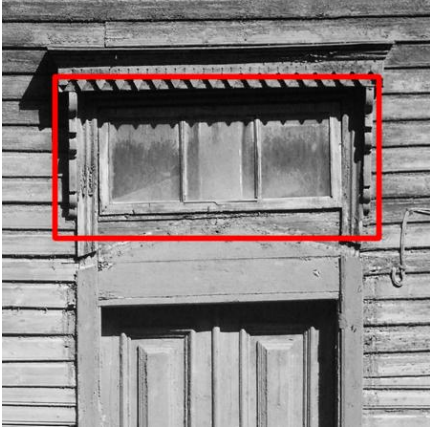
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
kojakapp	interjäär > muu	sahverkapp toiduainete ja vähem kasutatavate köögiiristade tarbeks Lenderi maja trepikojas, paigutatud trepikoja koridoridesse või trepimademetele, kus võrreldes korteriga oli tunduvalt jahedam	
konsool-veranda	hoonemahud	seinast eenduvale, sageli dekoreeritud kandetarindile toetuv veranda	
lahtine räästas	katus > muu	vanemale puitmajale tüüpiline avatud räästalahendus, millega eksponeeritakse sageli dekoratiivseid saelõikelisi sarika- ja pärliniotsi	
lisamaht krundi sügavuse suunas	hoonemahud	Lenderi maja lisamaht krundi sügavuse suunas	

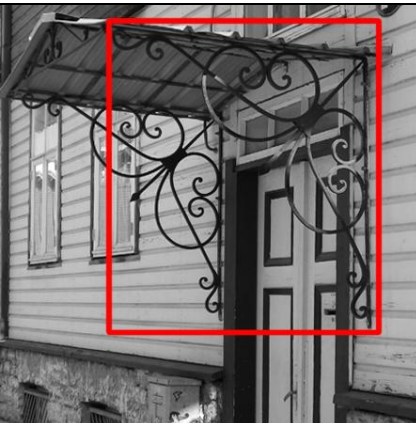
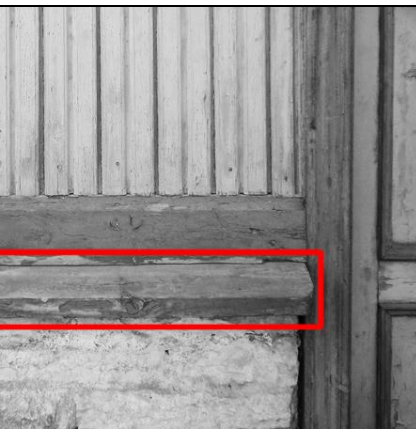
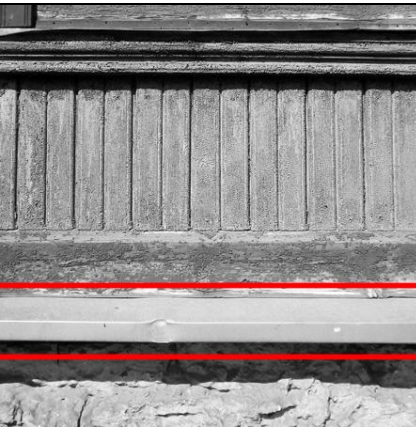
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
lõigatud nurk	hoonemahud	Lenderi maja mahuline nurgalahendus	
nurgaerker	hoonemahud	hoone nurgast eenduv erker, vt eenduv erker	
nurgalaud	dekoor > seinas	seinast eenduv hoone nurkasid siduv laud, sageli katavad seda seinast eendudes ka soklilaud ja karniisid	
nurgatorn	hoonemahud	Lenderi maja erkeri pealne dekoratiivne ja teravtipulise katusega hoonemaht	

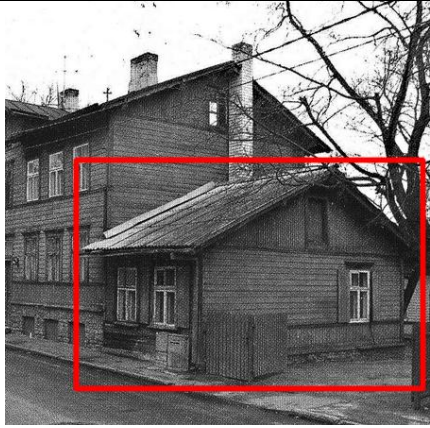
TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
peeneruuduline trepikoja aken	avad ja avatäited > aknad	historitsistlikele Lenderi tüüpi hoonetele iseloomulik peeneruudulise jaotusega pikk trepikojaaken	
püstlaudisega vahevöö	dekoor > seinas	harilikult püstise profileeritud laudisega vöö akende ja soklilaua või kahe korruse vahelisel seinapinnal; karniisidega piiratud dekoratiivne vöö, mis ilmestab hoone fasaadi	
rippvardaga ehispenn	dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina katus > katusekonstruktsioonid	viilu tipus asetsev katusekonstruktsiooni jäigastav dekoratiivne ühendus	
rippveranda	hoonemahud	kõrgetele tugipostidele toetuv klaasitud hoonemaht	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
räästapits	dekoor > räästas	puidu kontuurne nikerdus piki katuseräästast, viilu tipus ja räästaturkades sageli eriti rikkalik	
saelökeline pärliniots	dekoor > tugi- ja konstruktsioonelementina	saelökeline, lahtist räästaalust dekoreeriv katusekonstruktsiooni (pärlini) hooneväline ots	
saelökeline sarikaots	dekoor > tugi- ja konstruktsioonelementina	saelökeline, lahtist räästaalust dekoreeriv katusekonstruktsiooni (sarika) alumine ots	
sandrik	dekoor > aknal	akna ja ukse ülemist karniisi asendav ning sageli ehiskanduritele toetuv eenduv ehisdetail, mida sageli kaunistab puidust kontuurpits või klassitsistlik tahveldis	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
soklilaud	dekoor > seinas	tuuleliistu peal asetsev horisontaalne, lai ja sageli profileeritud laud	
tahveluks (viilunguks)	avad ja avatäited > ukсед	levinuum Lenderi majade välisukse tüüp, koosneb paksemast raampuust ja õhematest (tavaliselt ehisprofiiliga) laudadest ning pealmisest ehisvoodrist	
trepil baluster	interjäär > trepid, dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	Pr. Balustre < it. Balustro < kr. balustion granaadipuu õis), algkujul granaadipuu vilja meenutav (harilikult alaosas pirnitaoliselt paisutatud profiiliga) lühike post, millele toetub trepikäsipuu, rõdurinnatis vms. (balustraad). Esines hilisantiigis; taaselustus alates renessansist; kasutati sageli ka mööblikunstis (laua- või tooliljalad, lühtrisambad jne.)	
tulemüür	hoonemahud, tehnosüsteemid > muu	katuseharjast kõrgem, paekivist laotud jäme müür puithoonete küljel ja vahel, mis takistab tule levikut hoonelt hoonetele tulekahju korral	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
trapetsikujuline räästajoon	hoonemahud, katus > katusetüübid	historitsistlikele Lenderi tüüpi hoonetele iseloomulik trepikoja räästajoon	
trepikoja frontoon,	hoonemahud, katus > katusetüübid	Lenderi maja keskelje ülemine osa ühes vintskapi ja selle räästajoonega	
vahekarniis	dekoor > seinas	seinapinnast eenduv horisontaalne profiillist	
valgmik (framuug)	avad ja avatäited > aknad, avad ja avatäited > ukсед	(ld. Cleristorium). 1. akendega kõrgsein basiilika kesklöövis. – 2. eeskoja või sissekäiguruumi aken, mis paikneb ukse kohal	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
varikatus	katus > muu	välisukse kohal paiknev kaldkatus, sageli plekist kate, sepiskonsoolide ja -ornamendiga	
varikatuse sepistatud konsool	katus > muu, dekoor > tugi- ja konstruktsiooni- elemendina	varikatust toetav dekoratiivne sepistus	
veelaud (tuulelaud)	tehnosüsteemid > sademeveesüsteemid	sokli kattelaud, ulatub üle sokli ja on sademevee ärajuhtimiseks kergelt kaldu	
veeplekk	avad ja avatäited > aknad	sademetele avatud hooneosade plekist katted, asetsevad sageli vee eemalejuhtimiseks kergelt kaldu	

TERMIN	KATEGOORIA	SELETUS	PILT
ühekorruseline lisamaht või majapikendus	hoonemahud	Lenderi maja ühekorruseline lisamaht või majapikendus	

Summary

There exists no lexicon that would explain and illustrate architectural and construction terms in the Estonian language. There is a range of terms related to the field, but they have not been consolidated in one source yet. Such a comprehensive glossary is what the students specializing in the preservation of ancient buildings and restoration would need immensely; but other people dealing with architecture and construction who would like to improve their usage of terms would benefit from it. The bachelor's thesis which features the idea of creating an Internet-based lexicon offers an alternative solution to this problem. In relation to the former, the bachelor's thesis researches three different objects of architecture: a wooden building in Tartu (the so called Baer's House, 1860), a villa in (the Panteleyev villa, the end of the 19th century) and a "Lender" house in Tallinn as a type of building. By describing the stylistic and construction technology background of the chosen buildings, the author creates a basis for the method of representing their details. As it is for the description of lavishly decorated wooden architecture of the Historicism period that a lack of vocabulary is perceived, the choice was made in favour of the versatile architecture of the last decades of the 19th century and the first decades of the 20th century. The thorough study of the three buildings resulted in a so called term matrix providing the names of the parts of buildings, their definitions, photographs and sources. The matrix was created with a view to being used in a digital lexicon.

The bachelor's thesis also gives an overview of the books in the Estonian language providing construction and architectural terminology. This gives a comprehensive overview of the most relevant specialized publications.

However, while gathering and defining terms, a clear borderline must be drawn. Fixed terms should never overshadow the creative and symbolic interpretation of a piece of architecture. This is what governs the ambitious concept of the bachelor's thesis.